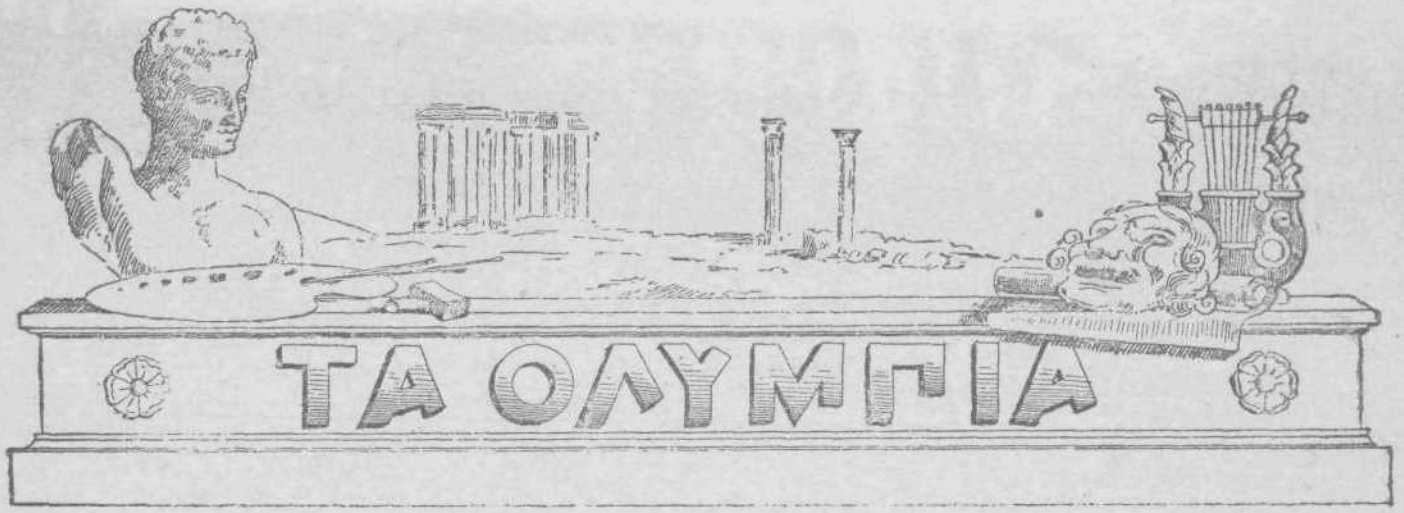

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΑΘΗΝΑΙ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1896 — 41 — ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Η ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Τὸ ζήτημα ὅπερ καλύπτεται ὑπὸ τὸν τίτλον τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν γραμμῶν τούτων, δὲν εἶνε ζήτημα καθαρῶς ἀκαδημαϊκὸν καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ ἂν οἱ νεώτεροι ἀγνοοῦσι τὸν θόρυβον ὅπερ εἶχεν ἐγείρει πρὸ δεκαετηρίδων ἤδη ἡ "Πάππισσα Ἰωάννα,, πάντες ὅμως οἱ ἀρεσκόμενοι σήμερον νὰ παρεμβάλλωσιν εἰς ἕκαστον ρόψημα τοῦ πρωϊνοῦ καφέ των, τὴν ἀνάγνωσιν στίχων τινῶν τῆς ἐφημερίδος των, συγκερνῶντες τὸ ἄρωμα ἐκείνου μὲ τὴν τυπογραφικὴν ὀσμὴν ταύτης, πάντες οὗτοι γινώσκουσιν ὅτι καὶ ἡ νεαρά μας φιλολογία ἐμφανιζομένη ἔστιν ὅτε μὲ περιβολὴν εἰς βαθμὸν ἀσυγχώρητον, πολλοὺς ἐσκανδάλισε καὶ εἰς πολλοὺς ἐγένετο ἀφορμὴ σκέψεων περὶ τῶν μεταξὺ φιλολογίας καὶ ἠθικῆς σχέσεων.

Ἀφ' ὅτου μάλιστα ἡ ἔκδοσις βιβλίων ἀπὸ ἐπιμόχθου παρακολουθήματος τῶν τερπνῶν συγγραφικῶν ἀσχολιῶν ἀνῆλθεν εἰς περιωπὴν ἐπαγγέλματος διώκουσα καὶ αὕτη, ὡς πᾶν ἐπάγγελμα, πελάτας καὶ κέρδη, τὸ ζήτημα τῆς φιλολογίας – ἐνταῦθα θὰ ἦτο ἴσως ὀρθότερον νὰ ἐλέγομεν τῆς βιβλιεμπορίας – καὶ τῆς ἠθικῆς συχνότερον ἐγείρεται ἐν τῇ διανοίᾳ των ἀρεσκομένων εἰς μελετήματα κοινωνιολογικά. Οἱ φιλόστοργοι μάλιστα γονεῖς οὐχὶ σπανίως καταλαμβάνονται ἀπό τινος χρόνου ὑπὸ αἰφνιδίων φόβων μήπως ὑπὸ τὸ βιβλίον ὅπερ ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀγαθοῦ συντρόφου εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ἑστίαν, εἰσβάλλει εἰς τὰ ἰδιαίτερα δώματα τῆς Μαργαρίτας των Μεφιστοφελῆς τις ἀχρεῖος.

Μεθ' ὅλα ταῦτα, τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων τῆς φιλολογίας καὶ ἠθικῆς, διατρέχει παρ' ἡμῖν τὸ στάδιον τῆς βρεφικῆς του ἡλικίας. Τοσοῦτον ἀκμαῖον καὶ ζωηρὸν τυγχάνει τοῦτο ἐν ἄλλαις χώραις! Ἐν Γαλλίᾳ μάλιστα πάντοτε μὲν, ἰδίᾳ ὅμως ἀφ' ὅτου ἡ φυσιοκρατικὴ σχολὴ ἐξέτεινε τὴν ἐπιρροήν της καθ' ὅλα τὰ κοινωνικὰ στρώματα καὶ καθ' ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις, τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων τῆς φιλολογίας καὶ ἠθικῆς ἀπεδῆ ζήτημα καίριον ζωηρῶς πάντοτε ἀπασχολοῦν ὁλόκληρον τὴν γαλλικὴν κοινωνίαν.

Ἵνα ἐννοήσῃ τις τὴν μεγίστην σημασίαν τοῦ ζητήματος τούτου ἐν Γαλλίᾳ, ἵνα ἐξηγήσῃ τὸ μέγιστον ἐνδιαφέρον ὅπερ κινεῖ τοῦτο ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, πρέπει νὰ μὴ ἀγνοῇ τὴν σύστασιν τῆς γαλλικῆς κοινωνίας, τὴν ἐπιρροὴν ἣν ἐξασκεῖ ἐπὶ μερίδος τινος αὐτῆς ὁ πανίσχυρος κληρικὸς ὀργανισμὸς αὐτῆς, τὴν ἕξιν καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀναγινώσκειν, τὸν ἔρωτα τοῦ θεάτρου ὅπερ ὁσημέραι κατακλίζεται ὑπὸ τῶν ναμάτων τῆς φυσιοκρατικῆς σχολῆς, τὴν μανιώδη καταδίωξιν ἣν ὁ Γάλλος ὑφίσταται ὑπὸ τοῦ βιβλίου ὅπου δήποτε καὶ ἂν σταθῇ ὅπου δήποτε καὶ ἂν μεταβῇ.

Ὁ Marsel Prevost, ἵνα παραστήσῃ τὴν κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς τέχνης ἀντίδρασιν, παριστᾷ ταύτην ὑπὸ τὴν μορφὴν εὐσάρκου γυναικὸς πολιορκούσης αὐτόν, — ἀντιπρόσωπον τῆς ἐλευθερίας τῆς τεχνης, εἰς μίαν γωνίαν τῆς αἰθούσης ὅπου αὐτὸς ἐζήτει ἴσως τὴν ἐκ τῶν μόχθων τῆς ἐλευθεροφρόνος ἐργασίας του ἄνεσιν.

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ ἀναγνώσω τὰ μυθιστορήματά σας καὶ τὰ δράματά σας, τῷ λέγει. Μοὶ ἐμπνέουσι φρίκην.

— Μὴ ἀναγινώσκετε, τῇ ἀπήντησεν ὁ Prevost μὲ πολλὴν εὐγένειαν, μηδὲ φοιτᾶται εἰς τὸ θέατρον.

— Νὰ μὴ ἀναγινώσκω! Νὰ μὴ φοιτῶ εἰς τὸ θέατρον κράζει ἐκείνη. Ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον Ἡ σημερινὴ φιλολογία σᾶς καταδιώκει, σκαρφαλόνεται ἐπάνω σας! Σᾶς βιάζει, ἠμπορῶ νὰ εἴπω. Πρέπει νὰ μὴ ἀναγινώσκει τις καμμίαν ἐφημερίδα, κανὲν περιοδικόν, νὰ μὴ γεμοτίζῃ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι του, νὰ μὴ κάμνῃ ἐπισκέψεις, νὰ μὴ δέχεται προσκλήσεις εἰς θεάματα, νὰ μὴ ὁμιλῇ μὲ κανένα.

Ὁ κ. Prevost θέλει νὰ ὁμιλήσῃ καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ὑπάρχουν ἔν τε τῷ τύπῳ καὶ τῷ θεάτρῳ ἐξαιρέσεις. Ἀλλ' ἡ εὔσαρκος κυρία δὲν εὑρίσκει καμμίαν δυσκολίαν νὰ τὸν ἀποστομώσῃ δοῦσα:

— Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις πῶς θέλετε ν' ἀναθρέψητε μίαν κόρην;

Καὶ οὕτω ἐτέθη τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων τῆς φιλολογίας καὶ ἠθικῆς Ἡ κυρία ὑποστηρίζει ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ προφυλάξῃ τοὺς νέους καὶ τὰς νέας ἀπὸ τὸ ν' ἀναγνώσουν ἐπικίνδυνα βιβλία καὶ καταλήγει ποιοῦσα ἔκκλησιν εἰς τοὺς συγγραφεῖς ὅπως ἀπόσχωσιν ἀπὸ τῆς συγγραφῆς ἐπιληψίμων βιβλίων. Ἄλλως εἶναι οὗτοι διαφθορεῖς τῆς κοινωνίας.

Ὁ κ. Πρεβόστ ἀπαντᾷ διὰ μακρῶν εἰς τὰς θερμὰς ταύτας ὁρμὰς τῆς καρδίας τῆς συνομιλητρίας του. Ἀφοῦ ὡμίλησε διὰ μακρῶν παρετήρησεν ὅτι ἐπὶ τόσην ὥραν ἡ εὔσαρκος κυρία δὲν τὸν εἶχε διακόψει. Ἠσθάνθη, λέγει, ἑαυτὸν πρὸς στιγμὴν ὑπερήφανον ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι τὴν ἔκαμε νὰ σιωπήσῃ. Ἀλλ' ὅταν ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς αὐτὴν εἶδεν ὅτι ἡ σιωπή της ἦτο ἁπλούστατα ὕπνος.

Δὲν ἐννοοῦμεν ποίαν σημασίαν θέλει νὰ δώσῃ εἰς τὸν ὕπνον τῆς εὐσάρκου κυρίας ὁ κ. Prevost. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν ἀπετόλμησεν οὗτος νὰ δώσῃ μίαν λύσιν εἰς τὸ ζήτημα.

Ἐπικαλεῖται οὗτος ὅτι δὲν ὑπάρχει ὁμοφωνία ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τί εἶναι ἀνήθικον ἐν τῇ τέχνῃ καὶ ὅτι ὅ,τι χθὲς ἐθεωρεῖτο ἐπικίνδυνον εἰς τὰ ἤθη σήμερον δὲν χαρακτηρίζεται ὡς τοιοῦτον, καὶ ἀντιθέτως ὅ,τι κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐθεωρεῖτο ὡς ἁπλῶς διασκεδαστικὸν. σήμερον κρίνεται ὡς προσβάλλον τὴν αἰδῶ. Ποῖον λοιπὸν εἶναι τὸ κριτήριον τοῦ ἠθικοῦ; Ἵνα φθάσῃ τις εἰς τὴν εὕρεσιν τούτου. εἶναι ἀνάγκη νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν γνώμην τῶν ἄκρων συντηρητικῶν, καθ' οὓς: Πᾶν ἔργον τέχνης παρουσιάζον γυμνότητα ἢ πὴν στενὴν σχέσιν τῶν δύο φύλων εἶναι ἐπικίνδυνον Ἀλλ' ὁ κανὼν οὗτος, λέγει, εἶναι ἡ κατάργησις τῆς τέχνης.

Ἀλλ' ὁ κ. Prevost εἶναι τῆς γνώμης, ὅτι οὐδὲν ἔργον τέχνης ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὸ ἀνήθικον. Τὸ αὐτὸ δὲ ἔργον ἕνα μὲν δύναται νὰ μετεωρίζῃ, ἄλλον δὲ νὰ διαφθείρῃ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν διάφορον ψυχικὴν κατάστασιν τοῦ ἀναγνώστου ἢ θεατοῦ Ὁ δὲ λογοτέχνης ἢ καλλιτέχνης ἐν γένει ἐργαζόμενος δὲν ἀποβλέπει οὔτε εἰς τὸν μανιακὸν οὔτε εἰς τὸ παιδίον, ἀλλ' εἰς τὸν ὥριμον ἄνδρα. ὅστις ὀδόλως ἐπηρεάζεται ἠθικῶς ἐκ τῶν ἔργων τῆς τέχνης, διότι τὰ ἤθη αὐτοῦ εἶναι πολλῷ ἰσχυρότερα τῆς παρεδικῆς ἐντυπώσεως ἣν εἰσδέχεται οὗτος ἔκ τινος ἰδέας ἢ ἔκ τινος θεάματος.

Ἀλλ' αἱ θεωρίαι αὗται προφανῶς δὲν λύουν τὸ ζήτημα. Ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου της ἡ εὔσαρκος κυρία, ἵνα δείξῃ πόσον κατέκλυσεν ἡ ἀσημοσυνη τὸν τύπον, εἶχε κάμει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὴν ὀρθοτάτην παρατήρησιν, ὅτι θέματα σοβαρώτατα, οἷον ἐν ἄρθρον λ. χ. του Λερουὰ Μπωλιὲ περὶ ἀγροτικῶν συνδικάτων σοῦ τὸ παρουσιάζουν μεταξὺ ἑνὸς διηγηματίου Ἰταλοῦ τινος ἐρωτομανοῦς καὶ ἑνὸς μυθιστορήματος παρισινῆς πορνογραφίας. Ἀνοίγεις λέγει, τὴν πρωϊνήν σου ἐφημερίδα ἵνα πληροφορηθῇς περὶ τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας καὶ σοῦ ἐκθέτουν ἐν ἐπιφανεῖ θέσει τὰς ἀπολαύσεις ἐντίμου γυναικὸς ἐκ τῆς συμβιώσεώς της μετὰ τοῦ τρίτου ἐραστοῦ της. Εἰς τὰς παρατηρήσεις ταύτας τί εἶχε ν' ἀπαντήσῃ ὁ κ. Prevost; Δύναται ὁ πατὴρ ν' ἀποκρύπτῃ ἀπὸ τῶν τέκνων τὰς ἐφημερίδας του;

Ἀλλ' ὁ κ. Prevost νομίζει ὅτι σώζει τοὺς ἐλευθεριάζοντας συναδέλφους του διὰ τῆς παρατηρήσεως ὅτι ἡ φιλολογία ἐποχῆς τινος εἶνε ἠθικωτέρα τῶν ἠθῶν τῆς αὐτῆς ἐποχῆς καὶ ὅτι οὐδὲν βιβλίον δύναται νὰ ἐξομοιωθῇ λόγῳ βωμολοχίας πρὸς τὰς συνήθεις ὁμιλίας τὰς γινομένας μεταξὺ ἀνθρώπων τῆς τε ἀνωτέρας καὶ τῆς κατωτέρας κοινωνικῆς τάξεως. Ἡ παρατήρησις εἶναι ἴσως ὀρθὴ ἀλλὰ δὲν δικαιολογεῖ τὴν φιλολογικὴν βωμολοχίαν.

Ἐν τούτοις ὁ κ. Prevost θεωρεῖ ἀναμφισβήτητον ὅτι πᾶς ἔντιμος συγγραφεὺς ἀνησυχεῖ διὰ τὰς ἐντυπώσεις ἃς θέλει προξενήσει τὸ βιβλίον του ὑπὸ ἔπεψιν ἠθικῆς, καὶ ταράσσεται πολλάκις ἡ συνείδησίς του ὡς ἡ πυξὶς εἰς τὴν προσέγγισιν μαγνήτου.

Καταλήγει δὲ λέγων:

— Μὴ κατηγορεῖτε, κυρία μου, τόσον εὐκόλως τοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ ἀνηθικότητι· πιστεύσατε δὲ ὅτι ὀλίγοι εἶνε οἱ γράφοντες ἐναντίον τῆς συνειδήσεώς των.

Ἀλλ' ἀφοῦ εἶναι πλεῖστα ἐκ τῶν γραφομένων τὰ ἐπικίνδυνα;

Οἱ γράφοντες ταῦτα γράφουσι σύμφωνα πρὸς τὴν συνείδησίν των.

— Αὐτὸς δὲ εἶναι ὁ μέγιστος κοινωνικὸς κίνδυνος.

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΜΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τίποτε ἄλλο πλειὸ ὄμορφο καὶ πλειὸ παθητικὸ καὶ μέσ' τὴν ἁπλότη του πλειὸ τεχνικὸ δὲν ἔχ' ἡ καινούρια μας φιλολογία ἀπ' τὰ δημοτικά μας τραγούδια καὶ σὲ ποίηση καὶ σὲ καλολογία. Κ' εἴν' ἡ καλολογία στὴν ποίηση ὅ τι τῆς γυναίκας ἡ ὀμορφιὰ στὴν ἀρετή της.

Θαμάζει ὁ κόσμος ὁ πολιτισμένος τὸν Ὄμηρο γιὰ τὶς μορφιές του τὶς ἀμίμητες σὲ κάθε εἶδος· μὰ καὶ τὰ τραγούδια μας καθόλου δὲν μένουν πίσω ἀπ' τὶς Ὁμηρικὲς Ραψῳδίες, γιατί κι' αὐτὰ καθὼς κ' ἐκεῖνες τὰ γέννησεν ἔμπνεψη καθάρια ἀπὸ κάθ' ἐπίδραση τῆς σχολαστικῆς φιλολογίας.

Σωστὴ καὶ ἄδολη ἀντιγραφὴ τῶν ὀμορφάδων τῆς φύσεως ἢ τῆς τέχνης, ἀληθινὴ παράσταση τῶν ἀνθρώπινων παθῶν, ὅπως αὐτὰ ἀμέσως πρῶτα πρῶτα φανερόνουνται, τέτοια ἐργασία καμωμένη ἀπ' ἄνθρωπο ποῦ βλέπει καθάρια τὰ πράματα, γιατί δὲ διεφθάρθηκεν ἀπὸ κοινωνικὲς ἢ ἐπιστημονικὲς ἰδέες καὶ τὰ ἐκφράζει μὲ πρωτότονη ἁπλότη, μ' ἀφελῆ πίστη καὶ μὲ παιδικὴ καθαριωσύνη, κι' ἀκόμα καλλιτεχνικὴ ἐκτέλεση αὐτωνῶν σὲ γλῶσσ' ἀπέριττη, σὰν κι' αὐτὰ ποῦ ἐκφράζει, σὲ γλῶσσα ποῦ βγαίνει ἀπ' τὴν καρδιὰ πόμεσα, σὰν καὶ τίς ἔμπνεψες, ποῦ διατυπόνει, σὲ γλῶσσα λέγω, ζωντανή, ποῦ μόνο ἀπ' τὴ φύση χαρισμένο γλωσσικὸ αἴσθημα τὴν ὑπαγορεύει, ξαναπαράσταση ἀπὸ γενούμενα ἀληθινὰ ἢ φανταστικά, (χωρὶς νὰ βγαίνουν κι' αὐτὰ ὄξω ἀπ' τὸ πραγματικό, παρὰ τόσο μόνο, ὅσο ἐπιτρέπει ἡ πίστη τοῦ λαοῦ στὸ μυστικισμό), νὰ τὰ Ὁμηρικὰ ποιήματα, νὰ τὰ δημοτικά μας τραγούδια. Γι' αὐτὸ κι' ἀπ' τοὺς καινούριους μας ποιητάδες ἐκεῖνοι μόνο εἶναι ἄξιοι νάχουν αὐτὸ τὄνομα, ὅσοι ἀπ' τὰ τραγούδια μας αὐτὰ διδάχτηκαν τὴν ποίηση, αὐτὰ ἀγάπησαν καὶ κατὰ μίμηση αὐτωνῶν ἔγραψαν κ' ἐκεῖνοι μόνο εἶναι προωρισμένοι, γιὰ νὰ ζήσουν στὸ αἰῶνα. Κ' ἐπειδὴς αὐτὰ τὰ τραγούδια εἶναι γραμμένα στὴ γλῶσσα ποῦ ἐμεῖς ἀπ' τὴ μάννα μας μάθαμεν ἀπὸ μικροί, κ' εἶναι καμωμένα πάνω σὲ γενούμενα σύχρονά μας καὶ γνωστά μας, κ' ἔχουν μέσα τους ἤθη κ' ἔθιμα καὶ πίστες δικές μας. κ' ἐπειδὴς ἀπ' τ' ἄλλο μέρος πάλι κατὰ τἄλλα προτερήματα καθόλου δὲ μένουν πίσω ἀπ' τὰ Ὁμηρικὰ ποιήματα, γιὰ τοῦτο, γιὰ μᾶς κἄν. τὰ τραγούδι αὐτὰ εἶναι καλλίτερα ἀπ' τὰ ποιήματα τοῦ Ὁμήρου.

. . . . . .

Καὶ τώρα ἄς πιχειρισθοῦμε ν' ἀναλύσουμε πρόχειρα-πρόχειρα ἓν' ἀπ' τὰ πλειὸ συνεθισμένα τραγούδια μας. Σᾶς τἀντιγράφω ἐδῶ, ὅπως τἄκουσα νὰ τὸ τραγουδοῦν τὰ κορίτσια μας στὸ χορό:

Βουργαροποῦλα θέριζε σιτάρι καὶ κριθάρι·
ὥρες ὥρες ἐθέριζε κ' ὥρες ἐκοίλοπόνα,
καὶ στὸ δεντρί-ν- ἀκούμπησε, κάμνει τὸ χουσοχυτί [της,
καὶ στὴν ποδιά τον ἔδαλε καὶ πάει νὰ τόνε πνίξῃ,
Στὸ δρόμον ὅπου πήγαινε, στὸ δρόμο ποῦ πηγαίνει
μνιά-ν- πέρδικα τῆς ἀπαντᾷ, μνιά-ν- περδικα τῆς [λέγει:
—Μωρὴ σκύλα. μωρ' ἄπονη, μωρὴ καταραμένη
ἐγὼ 'χω δεκοχτὼ παιδιὰ καὶ πάσκω νὰ τὰ θρέψω
καὶ σὺ ἔκαμες τὸ χρυσὸ γυιὸ καὶ πᾷς νὰ τόνε πνίξῃς;
γύρισε πίσω, γύρισε κ' ἐγὼ σοῦ τόνε θρέψω!

Ὁ θρῦλος, δηλαδὴ ἡ ὑπόθεση αὐτουνοῦ τοῦ τραγουδιοῦ εἶναι γνωστὴ σ' ὅλη τὴ Ρωμιοσύνη καὶ φέρνεται μὲ πολλὲς παραλλαγὲς ἀπὸ στόμα κι' ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ καὶ φαίνεται πῶς ἔχει τὴ βάση του σὲ γενούμενο ἱστορικό.

Μνιὰ χωριατοκόρη ἀπ' τὴ Ρούμελη — Βουργαροποῦλα κατὰ τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ — ἀφοῦ περίπεσε σ' ἐρωτικὴ ἁμαρτία, ἔφερνεν ὕστερα βαρειὰ μέσ' στὴν κοιλιά της τῆς ἁμαρτίας της τὸ δύστυχο καρπό, ντροπὴ μεγάλη στοὺς ἀνθρώπους. Ἐκεῖ λοιπὸν ποῦ στὸ χωράφι "θέριζε σιτάρι καὶ κριθάρι,, ἤρθεν ἡ ὥρα της γι' αὐτό:

Ὥρες, ὥρες ἐθέριζε, κι' ὥρες ἐκοίλοπόνα
καὶ στὸ δεντρί-ν- ἀκούμπησε κάμνει τὸ χρυσοχυτί [της,
καὶ στὴν ποδιά τον ἔδαλε καὶ πάει νὰ τόνε πνίξῃ,

Καὶ τώρα ἔχει πλιὰ μπροστὰ στὰ μάτια της τὸν καρπὸ τῆς ἁμαρτίας της ποῦ τόσους μῆνες τώρα τὴ βασανίζει καὶ τὴ λυώνει. Σὰν τύχῃ νὰ τὴ δοῦνε νὰ βαστᾷ στὴν ἀγκαλιά της τὸ μωρὸ ἐκεῖνο ποῦ τὸ γέννησε παράνομα θὰ τῆς καθίσουν ἄπλαχνα τὄνομα τῆς ἄτιμης καὶ τὸ νειδήσιο αὐτὸ θὰ τῆς εἶν' αἰώνιο καὶ θὰ γίνῃ τοῦ λαοῦ τὸ παρρησίαμ.

Τωρ' ἀκόμα εἶναι μοναχή της καὶ κανεὶς δὲν τὴ βλέπει, μπορεῖ λοιπὸν ν' ἀφανίσῃ τὸ μωρὸ καὶ νὰ γλυτώσῃ τὴν τιμή της, ποῦ κιντυνεύει. Μὰ τὸ μωρὸ ἐκεῖνο εἶναι σπλάχνο της. κ' ἡ μητρικὴ ἀγάπη κάνει ἐπανάσταση ἀγνάντια στὶς κακούργιες ἰδέες ποῦ ἀνακατόνουνται μέσ' στὸ κεφάλι της. Ἐ! ἂν ἐκεῖνο τὸ πλάσμα ἦταν κάθε ἄλλο παρὰ παιδί της, γιὰ νὰ μὴν καταπεσῇ τὸ ἐρώ της ἀξέγνοιαστα ἤθελε καταπνίξει κάθε τῆς συνείδησις φωνὴ γιὰ νὰ τὸ καταστρέψῃ. Μὰ τώρα ἡ φωνὴ αὐτὴ εἶναι πολὺ δυνατὴ καὶ φοβερὸς ὁ ἀγώνας ποῦ ὑποφέρνει τὸ πνεῦμα γιὰ νὰ τὴν κάνῃ νὰ μὴν ἀκούσται. (Αὐτὰ βέβαια στὴν ἀρχὴ τοῦ τραγουδιοῦ δὲν φαίνονται. μὰ καταλαβαίνονται ἀπ' τοὺς καταποδινοὺς στίχους).

Ἐκεῖ λοιπὸν ποῦ βρίσκεται σὲ τέτοια ψυχολογικὴ κατάσταση δίγνωμη κι' ἀφίλογη, κρύφει τὸ παιδί μέσ' στὴν ποδιά της γιὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὴν ἀψῦα καὶ γλυκειὰ μορφή του νὰ διαμαρτυρίεται ἄφωνη γιὰ τοὺς καταχθόνιους τοὺς σκοπούς της.

Καὶ στὴν ποδιὰ τὸν ἔδαλε καὶ πάει νὰ τόνε πνίξῃ!

Ἐδῶ τὸ "πάει νὰ τόνε πνίξῃ,, δὲ φανερώνει ἀμέσως τὴ διάθεσή της ἔτσι καὶ πέρα, ἀλλὰ μόνο τὰ κακοῦργά της σχέδια. Ἔκρυψε λοιπὸν τὸ παιδί της στὴν ποδιὰ καὶ προχωρεῖ ἄσκοπα, χωρὶς κι' αὐτὴ νὰ ξέρῃ ποῦ πάῃ. καὶ μέσ' στὴ ψυχή της παλεύει ἀκόμα ἡ ἀτομική της τιμὴ μὲ τὴ μητρικὴ στοργή. (Κ' εἶναι φιλοσοφικὰ ἀτομικὴ τιμὴ ἡ φιλοτιμία νὰ μὴν καταπεσῇ τὸ ἐγώ, καὶ μητρικὴ στοργὴ ἡ φιλοδοξία νὰ πάῃ τὸ ἐγὼ πλιὸ πέρα ἀπ' τὸ ἐγώ).

Χρειάζεται λοιπὸν ἀπ' ὄξω μνιὰ μικρὴ βοηθητικὴ παράστασῃ, γιὰ νὰ κλίνῃ στὴν μνιὰν ἢ στὴν ἄλλη γνώμη, κ' ἡ παράσταση αὐτὴ βρίσκεται στὸ συναπάντημα τῆς πέρδικας, γιὰ χάρη τῆς δεύτερης γνώμης, δηλαδὴ νὰ νικήσ' ἡ μητρικὴ στοργή. Ἐκεῖ λοιπὸν ποῦ ἔτσι δίγνωμη περιπατοῦσε βλέπει μνιὰν πέρδικα μέσ' στὴ φωλιά της ἀνάμεσα στὰ δεκοχτώ της περδικάκια νὰ κακαρίζῃ εὐτυχισμένη. Αὐτὸ ἔφθασε νὰ κάνῃ νὰ γίνῃ χίλιες φορὲς μεγαλείτερη ἡ ἀγάπη ἀπ' τὴν τιμή. Παράβαλε τὸν ἑαυτό της μὲ τὴν πέρδικα τὴ μητέρα, καὶ μέσ' στὸ ἄναμμα τῆς θερμασμένης φαντασιάς της ἄκουσε καὶ διάκρινε μέσ' στὸ κακάρισμα τῆς πέρδικας αὐτὰ τὰ λόγια ποῦ τὴν πείραζαν:

«Μωρὴ σκύλα, μωρ' ἄπονη, μωρὴ καταραμένη,
ἐγὼ χω δεκοχτὼ παιδιὰ καὶ πάσκω νὰ τὰ θρέψω
καὶ σὺ ἔκαμες τὸ χρυσὸ γυιὸ καὶ πᾷς νὰ τόνε πνίξῃς;
γύρισε πίσω, γύρισε κ' ἐγὼ σοῦ τόνε θρέψω!»

Κ' ἦταν τὰ λόγι' αὐτὰ καθάρια τῆς συνείδησής της ἡ φωνὴ ποῦ τὴν μάλωνε. Αὐτὰ τῆς ἄναψαν τὴ μητρικὴ ζοῦλεια κι' ἔκαμαν νὰ νικήσῃ ἡ μητέρα τὴ γυναῖκα καὶ νὰ καταπνίξ' ἡ κόρη κάθε ἄλλο αἴσθημα, ὄξω ἀπ' τὸ μητρικό Καὶ ἔτσ ἔσω ἐδῶ εἶναι νὰ θαμάξῃ κανεὶς τὸ ψυχολογικὸ βάθος τοῦ ἀγνώστου ποιητή του.

Αὐτὸς ὁ στίχος: "Γύρισε πίσω, γύρισε κ' ἐγὼ σοῦ τόνε θρέψω,, γιὰ τελευταῖος εἶναι παράμορφος καὶ μνοιάζει σὰν τελευταῖος στίχος καλοφκιασμένου σονέττου. κι' ἔσα μ' αὐτοῦ τὸ τελειόνουν ἐδῶ σ' ἐμᾶς τὸ τραγοῦδι. Ὥστε δυὸ ἄλλοι στίχοι ποῦ εἶδα κατόπι ἀπ' αὐτὸν σὲ μνιὰν ἄλλη παραλλαγὴ τοῦ ἴδιου τραγουδιοῦ:

"Σὰν ἔχῃς δεκοχτὼ παιδιὰ τἄχεις μὲ τὴν τιμή σου,
κ' ἐγὼ μονάχα ἕνα γυιὸ κι' αὐτὸν μὲ τὴν μπομπή μου,,

εἶναι ὅλως διόλου ἄσκοποι καὶ φαίνονται ὕστερα προσθεμένοι ἀπὸ κανένα χυδαιότατο χέρι, σὰν ἐκεῖνο ποῦ πρόσθεσε στὸ τέλος τῆς Ξανθούλας τῆς ἀμίμητης τοῦ Σολωμοῦ, τοὺς ξεροκέφαλους ἐκείνους στίχους «Δὲν κλαίω τὴ βαρκοῦλα δὲν κλαίω τὰ πανιά, μόν κλαίω τὴ Ξανθοῦλα ποῦ πάει στὴ ξενητειά».

Ἀρτάκη. ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ.

ΤΟ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙ

Σὰ βουτηχτὴς τρανὸς ὁποῦ βουτάει
Μέσα στῆς πλούσιας θάλασσας τὰ βάθη,
Καὶ ποῦ μὲ χίλια βάσανα καὶ πάθη
Τ' ὡραῖο μαργαριτάρι ἐκεῖθε παίρνει.

⁂

Σὲ μιᾶς καρδιᾶς τὰ βάθη καὶ γὼ ἐμπῆκα,
Καὶ τὴν ἀγάπη ἀγκάλιασα μὲ πόθο,
Μὰ πῶς δὲ θ' ἄβγω πάλι ἐκεῖθε νοιώθω
Πνιγμένος μὲς τὸ πέλαο τῆς ἀγάπης.

ΘΕΟΔ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

ΩΔΗ ΙΑΚΩΒΟΥ ΠΙΟΛΥΛΑ

Ἑλλάς, τὰ μαῖμα φυμοε
καὶ κλῖνε τὸ κεφάλι.
τὸ κάλλιο ἀπ' τὰ τέκνα σου
στοῦ τάφου τὴν ἀγκάλη
τ' ἄψυχο σῶμ' ἀνάπαυε,
κι' ἀπὸ τοὺς οὐρανούς,

⁂

Ποῦ φώτιζαν τὸ πνεῦμά του
μ' ἀπόκρυφη σοφία,
κ' ἐρρύθμιζαν τὰ χείλη του
μ' ἀνήκουστη ἁρμονία.
ποῦ θέλει φθάσῃ ἀνίκητη
στοὺς ὕστερους καιρούς,

⁂

Τῆς δόξας τ' ἀχερόπλεχτο
στεφάνι λησμονῶντας.
γέρνει σ' ἐσὲ φιλόστοργα
τὸν πόνον σου θωρῶντας,
καὶ νὰ χαρῇ τ' ἀδάκρυτα
βασίλ' ἀργοπορῷ.

⁂

Ἀργοπορῷ· τὰ δάκρυά σου
πολλυώρα μελετάει.
τ' ἀθάνατά σου αἰσθήματα
μὲ ξῆλο ἀνθολογάει,
δῶρο στὸ θρόνο τ' Ἄπλαστου
νὰ φέρῃ ταπεινά.

⁂

Κλᾶψε! φωνὴ δὲ βρίσκεται
νὰ σὲ παρηγορήσῃ,
πάρεξ ἀπὸ τὸν πόνο σου
γιὰ λίγο ἂν ξαναζήσῃ
τὸ χεῖλι ποῦ χαιρέτησε
τὴν θειαν Ἐλευθεριά!

⁂

Κλᾶψε!—καὶ πάλι θάρρεψε,
στὸν πόνο ὦ μαθημένη!

Αἰῶνες δὲ σοῦ μάραναν
τὴν ἀρετὴ κρυμμένη
στ' ἀραχνιασμένο σάγανο
στὴν ἔρμη σκοτεινιά·

⁂

Κι' ὅταν στεργιαλς καὶ πέλαγα
ξανάειδαν τὴ μορφή σου
τόσο λαμπρὴ ποῦ χλώμιασαν
οἱ τύραννοι τῆς γῆς σου,
μὲ ὕμνους σὲ στεφάνωσε
τὸ τέκνο ποῦ θρηνεῖς,

⁂

Κ' ἡ μοῦσα ἡ νέα τοῦ Ἑλληνος
πετάχθη ἁρματωμένη,
ὡραία σὰν τὴν Ἀθάνατη
ποῦ ὁ μῦθος παρασταίνει
ἀνδρειωμένο γέννημα
οὐράνιας κορυφῆς.

⁂

Ἀ! στὰ θεϊκά του ὀνείρατα
ὁ ποιητὴς θωροῦσε
τῆς μοίρας σου τὸ πλήρωμα,
καὶ τὸ στεφάνι ἀνθοῦσε
ποῦ ὁλόγυρα στὴν κόμη σου
θὰ πλέξουν οἱ καιροί,

⁂

Ὅταν θὰ ἰδῇς τὸ πνεῦμά σου
σημαία φωτὸς νὰ στήσῃ
σ' ὅλη τὴ γῆ ποῦ βάρβαρος
ἐχθρὸς ἔχει πατήσῃ,
κι' ἀπὸ τοῦ νοῦ τὴ δυναμι
ἡ ὀργή του νικηθῇ.

⁂

Καὶ τώρα στὴν παράδεισο
ἀπάσθη τὸν υἱό σου
ἄγγελος πῶχει ρέριμνα
γλυκειὰ τὸ ριζικό σου,
μιὰ φλογερὴ στὸ πρόσωπο
οὐσία Χερουβική.

⁂

Στὴν ἄβυσσο τοῦ Μέλλοντος
βυθίζοντας τὸ βλέμμα,
στὴν κεφαλή του ἀπίθωσε
ὀλόφωτο ἕνα στέμμα
καὶ «Χαῖρε» λέει «τοῦ Πλάστη μας
»εἰκόνα ἀγαπητή!

⁂

»Τὸ πάτημά σου ἐθαύμασεν,
»ὁποῦ φεγγοβολοῦσε,
»ὁ αἰῶνας, καὶ στὰ πόδια σου
»τὸν ἔπαινο σκορποῦσε,
»ἄνθος ποῦ βγάνει ἀσύγκριτο
»ἡ ἀνθρώπινη φωνή.

⁂

»Καὶ σὺ μ' ἐμένα ἐχαίροσουν
»τὴν ποθητὴν ἀλήθεια,
»καὶ σοῦ ἀναβρύζαν ἄσματα
»στὰ φλογισμένα στήθια,
»τὴν ὥρα ἀθανατίζοντας
»στὴν πρόσκαιρη ζωή.

⁂

»Θάρρος συχνὰ σοῦ στάλαζα
»στὴν ταπεινὴν ἀιδρειά σου
»καί, θ' ἀληθέψῃ, σοῦλεγα,
»ὁ πόθος τῆς καρδιᾶς σου,
»στὴ γῆ, ποῦ πρώτη τό 'δειξε,
»νὰ λάμψῃ τὸ Καλό.

⁂

«Στὸν τάφο σου ἐγονάτισε
»ἡ Ἑλλὰς ὀργανεμένη·
»μὲ νέαν ὁρμὴ στὸ δρόμο της
»νὰ σηκωθῇ ζωσμένη,
»ἐγκάρδια πρὸς τὸν Ἄπλαστο
»μ' ἐσὲ παρακαλῶ».

Σ. Δ. Ο. Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο ποίημα τοῦ ἄρτι ἐν Κερκύρᾳ ἀποβιώσαντος μεγάλου λογίου καὶ ἀειμνήστου Ἰακώβου Πελολᾶ, ποιηθὲν τῷ 1857, ἐσταλη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν παρὰ τοῦ συνεργάτου μας κ. Γεωργίου Καλοστούρου, τοῦ ὁποίου συμμεριζόμενοι τὴν θλῖψιν, ἣν ἐποιήσατο ἡ ἀπώλεια τοιούτου διδασκάλου καὶ φίλου, εὐχαρίστως δημοσιεύομεν διὰ τὴν μεγάλην ἀξίαν αὐτοῦ, προσφέροντες συγχρόνως φόρον σεβασμοῦ καὶ τιμῆς πρὸς τὴν ἀείδμον μνήμην του.

ΑΙ ΧΕΛΙΔΟΝΕΣ

[Σ. Δ. Ο. Τὸ παρὸν ἄρθρον, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν χελιδόνων, ἔχει δημοσιεύσει ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Φρανσοὰ Κοππὲ ἐν τῇ παρισινῇ «Ἐφημερίδι». Ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ τὸ προσφέρωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας, ἐν πιστῇ δοσει τὸ δυνατὸν μεταφράσει, ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀνυπέρβλητον αὐτοῦ γλαφυρότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς νέας καὶ πολὺ περιέργους πληροφορίας, τὰς ὁποίας παρέχει περὶ τῶν ἠθῶν τῶν χελιδόνων].

Παρὰ τὸν ἀδυσώπητον ἥλιον, ὁ ὁποῖος ἔχει μεταβάλει τοὺς λειμῶνας ὅλους εἰς ψάθας, ἰδοὺ τὸ φθινόπωρον. Δὲν πλανῶνται αἱ χελιδόνες· ἀπὸ τινων ἡμερῶν συγκροτοῦσι τὰς συνελεύσεις των καὶ μεταξὺ τῶν θεαμῶν τοῦ ἐξαισίου τούτου θεάματος, εἶναι, κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον, ὁ πρῶτος καὶ καλλίτερος.

Πλησιέστατα τοῦ θερινοῦ μας ἐνδιαιτήματος, ὑπάρχει ἓν πλούσιον ὑποστατικόν. Φαίνεται ἐδῶθεν ἡ ἀγροτικὴ ἔπαυλις τῆς Βρίας, χώρας ἐπιμελῶς καλλιεργημένης, μὲ τὴν ἀπέραντον αὐτῆς αὐλήν, μὲ τὸν πορτοειδῆ περιστερῶνα, μὲ τὸν ὑπερμεγέθη σωρὸν τῆς κόπρου, τὸν ὁποῖον ἀπαύστως σκαλίζουν καὶ ἀνασκάπτουν καὶ λαφυραγωγοῦν τὰ πτηνά, μὲ τὰ παντοειδῆ οἰκοδομήματα, ἁμαξοστάσια, σιτοβολῶνας καὶ ἀποθήκας. Ὅλ' αὐτὰ ἀρχαιότατα. Στέγας καὶ τοίχους ἔφηναν ἐπανειλημμένως καὶ ἐχρύσωσαν τὰ κυνικὰ καύματα ἀπὸ ἑκατὸν καὶ πλέον ἐτῶν. Οἱ καυστικοὶ ἰοὐλιοι καὶ οἱ φλογεροὶ αὔγουστοι προσέδωκαν εἰς τὸ σοβαρὸν ἐργοστάσιον τοῦ σίτου αὐτὸ τοῦ πρωϊνοῦ τὸ χρῶμα.

Λαμπρὰ κατοικία διὰ τὰς χελιδόνας ἡ γηραιὰ αὐτὴ οἰκοδομή Στεγάσματα παλαιὰ κεραμοσκεπῆ κεκλιμένα ἐπὶ τῆς ὀδρορρόης, εὐρέα ὑπερῷα, ὅπου συμπλέκονται αἱ ξυλοῦσαι γυμναί. Πόσοι μυχοὶ καὶ πόσαι γωνίαι πρὸς ἐγκατάστασιν φωλεῶν! Εἶμαι βέβαιος ὅτι τὸν ἐρχόμενον χειμῶνα ἐν Λαγονάτῳ ἢ ἐν Βίσκρᾳ τῆς Ἀλγερίας αἱ ἀερόβιοι γείτονές μου θ' ἀναμιμνήσκωνται ἠδέως τῆς ἐν τῇ γαλλικῇ Μάνδρῃ ἐπαύλεως Ἄλλως τε ἡ ἔρημος, ὁμοία πρὸς ἐκτεταμένην λεοντῆν, δὲν θὰ ταῖς φανῇ πολὺ διάφορος τοῦ Βριτικοῦ πεδίου, κατὰ τὸν τροπικὸν τοῦτον Σεπτέμβριον· οὐδὲ τῆς Σαχάρας ἡ ἄμμος θὰ εἶναι πυρροτέρα καὶ πυρωδεστέρα τοῦ ἀχύρου τοῦ σίτου, τὸ ὁποῖον πρακτίζει σήμερον ὑπὸ τὰ καρφωτὰ ὑποδήματα τῶν κυνηγῶν.

Ἀλλ' αἱ χελιδόνες, ἐπαναλέγω, δὲν ἀπατῶνται ἀπὸ τὰ ἔκτροπα αὐτὰ τοῦ καιροῦ καὶ συνέρχονται ἤδη διὰ τὴν ἀποδημίαν. Καθ' ἑσπέραν, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, διέρχομαι μίαν ὥραν τερπνοτάτην θεωρῶν ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ οὐρανοῦ, ἀποχρώσεις ὡρίμου πορτοκαλίου. τὰς πτερωτὰς φαλαγγας, αἱ ὁποῖαι ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται, φεύγουν καὶ ἐπιστρέφουν, καὶ πάλιν ὑψοῦνται καὶ καταβαίνουν καὶ πάλιν μακρύνονται ἀλλήλων καὶ συμπλησιάζουν, ἀκαταπόνητοι.

Ἐνθυμεῖσθε στρατιωτικὰ γυμνάσια καὶ ἡ σύγκρισις σᾶς ἐπιβάλλεται, διότι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸ ὑψιπετὲς σύνταγμα διασπᾶται καὶ μερίζεται εἰς λόχους· εἶτα, μετὰ ποικίλους ἑλιγμούς, ὑπεῖκον εἰς τὴν μυστηριώδη τοῦ ὁρμεμφύτου τακτικήν, ἀνασχηματίζεται εἰς ἓν μόνον σῶμα, μέγα καὶ πυκνόν. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι αἱ στρατιαὶ τοῦ αἰθέρος δὲν σταματῶσι ποτὲ καὶ χωρὶς στιγμὴν διακοπῆς καὶ ἀναπαύσεως ἐκτελοῦσι τὰς στρατηγικὰς αὐτῶν κινήσεις,—μὲ πόσην ἐντέλειαν, μὲ πόσιν χάριν, μὲ πόσην εὐστροφίαν, μὲ πόσην ταχύτητα!

Ὁ θεατὴς μένει ἔκθαμβος. Πρὸ μικροῦ, τρεῖς, τέσσαρες, πέντε σπεῖραι, ἀπὸ ἑκατὸν περίπου πτηνὰ καθεμία, περιεστρέφοντο, ἐπτερύγιζαν, μετηρσιοῦντο μὲ ἀνοικτὰς πτέρυγας, μεμονωμέναι. Μία ἐξ αὐτῶν μάλιστα διῆλθεν ἐγγύτατα, μὲ τάχος ἀστραπῆς Ἐδόνατό τις νὰ διακρίνῃ τὰς τεταμένας πτέρυγας, τὰς λευκὰς κοιλίας. τὰς διχαλωτὰς οὐρὰς καὶ νάκοῦσῃ τὰσθενῆ των τετερίσματα, στρυγμῶδη καὶ τραχέα. Πόσον εἶνε μακρὰν τώρα. Ἰδέτε ἐκεῖ, ὑψηλά-ὑψηλά. Τί πλῆθος στιγμάτων μελανῶν! Ὅλος ὁ πτεροφόρος στρατὸς συνηνώθη. Ἰδοὺ τὰ μελανὰ στίγματα γίνονται ἀκόμη μικρότερα· μόλις διακρίνονται πλέον ὡς κονιορτὸς ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος, ἐξαφανιζόμενος ἐν τῇ πορφυροχρόῳ ὁμίχλῃ. Ἀόριστον αἴσθημα λύπης σὲ καταλαμβάνει καὶ ὁ κενὸς οὐρανὸς φαίνεται οἱονεὶ σκυθρωπάζων. Ἀλλ' ὄχι! Ἐπὶ τῆς καμινώδους ἀνταυγείας τῆς δύσεως, ἡ μελανὴ κόνις ἀναφαίνεται· τὰ μόρια ἀποχωρίζονται, μετεβύνονται, ἀναλαμβάνουν μορφὴν καὶ ζωήν. Εἶνε ἐκεῖναι! Τὸ σμῆνος τῶν χελιδόνων ὁλόκληρον ἐπανέρχεται, διαβαίνει ἐνώπιόν σου ἐξαίφνης καὶ ἀποτόμως, ὡς χάλαζα σφαιρῶν ὁρατῶν, καὶ ἀνίπταται πάλιν πρὸς τὸν χρυσοειδῆ οὐρανόν, τὸν ὁποῖον στίζει διὰ μικρῶν δικράνων κηλίδων.

Μαγεύεσθε, ὑπνωτίζεσθε· ὁ ὀφθαλμός σας δὲν ἀποκάμνει παρακολουθῶν αὐτάς. Ἰδέτε. Διασκορπίζονται πάλιν, σμικρύνονται, πληροῦσι πρὸς στιγμὴν τὸν αἰθέρα ἀστέρων σκιερῶν καὶ ἀκινήτων· εἶτα συσπειροῦνται ἐκ νέου καὶ ἐξορμῶσιν εἰς μάκρος, ὅμοιαι πρὸς οὐράν κομήτου μαύρου καὶ ἀρχίζουν πάλιν τὰς ἀτελευτήτους καὶ ἰλιγγιώδεις αὐτῶν περιστροφάς.

Ἀπὸ τῆς ἀθανάτου ἐκείνης σελίδος τοῦ Σατωβριάνδου, ἐγένετο ὁμολογουμένως μεγάλη κατάχρησις χελιδόνων ἐν τῇ φιλολογίᾳ· ὅλοι ἡμεῖς ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, ἔχομεν μορφάς τινας νὰπεθόνωμεν εἰς ἑαυτούς. Ἀλλ' ὁ ποιητής, ὁ ὁποῖος δὲν ὁμοιοκαταλήκτησε ποτε τὸ hirondelle μὲ τὸ fidèle, πρῶτος ἐπ' ἐμοῦ βαλέτω τὸν λίθον. Πρὸ μικροῦ, ἐνῷ πρὸ τῆς ἐξαισίας αὐτῆς ἡλιακῆς δύσεως, τῆς πιαρᾶς καὶ ξανθῆς ὡς τὸ ἔλαιον, προσεπάθουν ἐν τῇ διανοίᾳ μου νὰ καταστρώσω τὰς αἰθερίους ἐκείνων πτήσεις καὶ τοὺς ἑλιγμούς, διεταγμὸς μὲ κατέλαβεν αἴφνης καὶ ἠρώτησα ἐμαυτόν ἂν, κατόπιν τοῦ Θεοφίλου Γωτιέ, κατόπιν τοῦ Μισσελέ, εἶνε ἀκόμη ἐπιτετραμμένον νὰ ὁμιλῇ τις περὶ τῶν θελκτικῶν τούτων πτηνῶν.

Ἡ χελιδών, ἐσκεπτόμην, δὲν ἀποτελεῖ πλέον θέμα εὐπρόσωπον. Ὁ Ὁράτιος Βερνὲ ἐζωγράφισε μίαν μὲ καπνὸν κηρίου ἐπὶ τῆς ὀροφῆς ἑνὸς ἑστιατορίου τοῦ Παλαί-Ροαγιάλ καὶ πρὸς αὐτὴν συχνάκις οἱ βαρύτονοι τοῦ ᾠδικοῦ καφενείου ἀπηύθυνον τοὺς παθητικοὺς αὐτῶν λαρυγισμούς. Τοῦ λοιποῦ αἱ χελιδόνες ἀνήκουν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ εἰς τὸ ᾆσμα. Ἰδού, τώρα ἑτοιμάζονται νὰ ὑπάγουν νὰ διαχειμάσουν εἰς τὴν Μεσημβρίαν. Καὶ μολονότι ἔχουν τὸ χάρισμα νὰ φθάνουν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον ταχύτερον τοῦ ταχυδρομείου τῶν Ἰνδιῶν.—διανύουν 100,000 μ. τὴν ὥραν.—τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε καθαυτὸ καὶ πολὺ πρωτότυπον. Σκοπεύω νὰ τὸ κάμω καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος μετ' ὀλίγον... Ἄλλως τε, βλέπων τὰς χελιδόνας περιπταμένας ἀνὰ τὸν ἑσπερινὸν αἰθέρα, δὲν αἰσθάνομαι ποσῶς τὴν μεγαλοπρεπῆ μελαγχολίαν τοῦ μεγάλου Ρενέου. Ἂς τας ἀφήσωμεν ἡσύχους νὰ φύγουν.

Φοβούμενος λοιπὸν τὸ τετριμμένον, θὰ σᾶς διηγοῦμαι σήμερον πᾶν ἄλλο, ἂν εἰς τῶν γειτόνων μου, προσεκτικὸς τῆς φύσεως καὶ τῶν ζώων παρατηρητής, δὲν μοὶ μετέδιδε μίαν λεπτομέρειαν ἐπὶ τῶν ἠθῶν τῶν χελιδόνων, ἀξίαν ἀνακοινώσεως εὐρυτέρας καὶ ἡ ὁποία δὲν εἶνε διόλου ᾆσμα, οὔτε πολὺ περισσότερον ζωγραφική,—σᾶς βεβαιῶ.

Αἱ φθινοπωριναὶ αὗται συνελεύσεις, καθ' ἃς αἱ χελιδόνες ἀναπτύσσουν ὅλην τὴν πτητικὴν αὐτῶν δύναμιν καὶ ἐξασκοῦνται οὕτως εἰπεῖν εἰς ταὺς κόπους τῆς ἐτησίας ἀποδημίας, ἀποτελοῦν διὰ μερικὰς τὴν φοβερωτέραν τῶν δοκιμασιῶν. Οὐαὶ εἰς τὰς ὀκνηρὰς, εἰς τὰς γραίας, εἰς τὰς πληγωμένας, εἰς ὅλας τέλος ὅσαι καθυστεροῦν καὶ τὰς ὁποίας αἱ σύντροφοί των, ὁδηγούμεναι ὑπὸ τοῦ ἀλανθάστου ἐνστίκτου. δὲν κρίνουσιν ἱκανὰς νὰνθέξουν εἰς τὸ ταξείδιον Θὰ θανατωθῶσιν ἀμειλίκτως πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως.

Ἔ τί λέγετε; Πόσον ἀπέχομεν τώρα τῆς ἀγγελιαφόρου τοῦ ἔαρος, ἡ ὁποία εἰς τὰ ποιήματα τῶν ἡλιθίων ἐπανέρχεται νὰ πήξῃ τὴν φωλεὰν ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀχρόστρωτον στέγην, ἀνθοῦντος τοῦ ὡραίου Μαΐου! πόσον ἀπέχομεν τοῦ ρωμαντικοῦ πτηνοῦ τὸ ὁποῖον ἐκλέγει κατὰ προτίμησιν τὰ ἐρείπια, τοὺς παλαιοὺς πύργους, καὶ τὸ ὁποῖον συχνοπετᾷ πρὸ τοῦ φεγγίτου τῆς φυλακῆς, ἐμπνέον εἰς τὸν μαραμένον δεσμώτην ὄνειρα ἐλπίδος καὶ ἐλευθερίας! Ἄ, εἶναι ὀλιγώτερον εὐαίσθητοι αἱ ἀληθεῖς χελιδόνες, αἱ πραγματικαὶ χελιδόνες. Ὡς οἱ πλέον ἄγριοι Παταγόνες, ἀπαλλάσσονται τῶν ὀχληρῶν γερόντων. Ἔχουν ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ δικαίου τὰς αὐτὰς ἰδέας οἷας καὶ οἱ τραχεῖς καὶ ἀρχέγονοι Λακεδαιμόνιοι. Ἐφαρμόζουν ἐπὶ τῶν ἀτυχῶν, ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ σκληρότητι, τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, οἱ ὁποῖοι φεῦ! εἶναι οἱ τοῦ Δαρβίνου· διότι, παρὰ τὰ φαρισαϊκὰ προσχήματα καὶ τὰς ὑπηρεσίας τῆς πολιτισμένης καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, οὐδὲν μετεβλήθη. Ὁ ἀσθενὴς θυσιάζεται πάντοτε καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην οἱ Παρίσιοι εἶναι ἀντάξιοι τῆς Σπάρτης.

Ἀλλ' ὄχι! Ἡ εὐαισθησία, σκέπτομαι, μὲ παραπλανᾷ. Τὸ ἀποδημητικὸν σμῆνος ὑπείκει ἀναμφιβόλως εἰς νόμον ἀναγκαῖον, ἀποκτεῖνον τὰς ἀνικάνους, ὅλας ἐκείνας, τῶν ὁποίων αἱ ἀδύνατοι πτέρυγες δὲν θὰ ἴσχυον νὰ ὑπερβῶσι τὴν πεδιάδα, τὸ ὄρος καὶ τὴν

θάλασσαν, νὰ φθάσουν πετῶσαι εἰς τὸν τόπον τῆς παραχειμάσεως, εἰς τὴν χώραν τῆς ἐξορίας τὴν θερμὴν καὶ ἡλιόλουστον. Ποία τύχη τῷ ὄντι θὰ περιέμενε τὰς ἀναπήρους καὶ τὰς βραδυκινήτους εἰς τὸ δριμὺ ἡμῶν κλῖμα, εἰς ἀτμοσφαίραν ὑγρὰν καὶ παγετώδη; Ὁ ἐκ τοῦ φύχους καὶ τῆς πείνης θάνατος· αἱ δὲ παρισσότεραι, πρὶν ἐκπνεύσουν, θὰ συνελαμβάνοντο εἰς τὸν δρόμον ὑπὸ σκληρῶν παιδίων, τὰ ὁποῖα θὰ ἔπαιζαν μὲ τὴν ἀγωνίαν των Φονεύουσαι τὰς δυστυχεῖς αὐτὰς πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως, αἱ ἀδελφαί των ἐκτελοῦν ἔργον ὑπερτάτης εὐσπλαγχνίας.

Μήπως ἄλλοτε, εἰς τὸ Τογκῖνον, ὁσάκις ἀμφίρροπος ἦτο ἡ μάχη μεταξὺ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ καὶ τοῦ σινικοῦ, οἱ Γάλλοι τραυματίαι, γνωρίζοντες ὁποῖα φαικῶδη τοῖς ἐπεφυλάσσοντο βασανιστήρια, ἂν ἐνέπιπτον ζῶντες εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, δὲν ἐκέτευον ἕνα συστρατιώτην νὰ τοὺς ἀποτελειώσῃ, ὅταν δὲν ἠδύναντο νὰ τὸ κάμουν μόνοι των; καὶ χαριζόμενος ὁ συστρατιώτης ἀπὸ καλωσύνην, δὲν ἐξεκένου τὸ τυφεκεῖόν του παρὰ τὸ οὖς των;

Καὶ ὅμως! Δὲν αἰσθάνομαι πλέον τὴν αὐτὴν ἀμιγῆ ἡδονὴν ἐνώπιον τῶν κομψῶν καὶ χαριτωμένων χελιδόνων, τὰς ὁποίας ἐθαύμαζα ὅλας αὐτὰς τὰς ἡμέρας, συγκροτούσας τὰς φθινοπωρινὰς των συνελεύσεις, οὐδὲ τέρπομαι βλέπων αὐτὰς μετεωριζομένας ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ της δύσεως ἐν τῇ πλημμύρῃ των πτήσει ἢ πετωμένας μὲ πτέρυγας εὐθυτενεῖς καὶ ἀκινήτους. Ὅπου ἐφανταζόμην ἀγνοῶ ποίους ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας καὶ ποῖον ἐνθουσιώδη πόθον ὑπαίθρου καὶ ἀπείρου, δὲν βλέπω παρὰ μίαν κοινωνίαν ἐκτελεσθεῖσαν ὡς ἡ ἀνθρωπίνη. τὸ μηχανικὸν καὶ σκληρὸν αὐτῆς ἔργον. Καὶ ὁσάκις κανὲν τῶν πτηνῶν τούτων ὑψοῦται ὀλιγώτερον ἢ προχωρεῖ βραδύτερον τῶν ἄλλων, συλλογίζομαι ὅλους τοὺς ἀποκλήρους. Τοὺς καταδικασμένους μοιραίως ν' ἀποθάνουν, τὸν ἀθῶον πρὸ τῶν δικαστῶν, τὸ θῦμα τῶν δημίων.

Ὦ, ἀπόδοτέ μοι τὴν χελιδόνα τῆς ποιήσεως καὶ ἂς μὴ ἐξετάζωμεν τὴν φύσιν ἀπὸ τόσῳ πλησίον. Ἀποκαλύπτομεν πάντοτε ἐν αὐτῇ τὸν θρίαμβον τῆς Ἰσχύος, τοῦ Πόνου καὶ τοῦ Θανάτου.

ΜΕΣ' ΤΟ ΡΗΜΟΚΛΗΣΙ

(Διήγημα πρωτότυπον)

Εἶχε βασιλέψει πειὰ ὁ ἥλιος καὶ θαμπὸ θαμπὸ τὸ σουρούπωμα ξαπλόνονταν σὰ νὰ περπατοῦσε ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνό. Μπροστά μου ὁλόϊσος ἄσπρος ἄσπρος σὰ μεγάλη ταινία ὁ δρόμος ἐχανόνταν στὴ μαυρίλα τοῦ λόγγου, ποῦ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ σκοτινιασμένος ἥσυχος ἐκουμώνταν βουβὸς στὴν ἀγκαλιὰ τῆς νύχτας· ἀέρι δὲ φυσοῦσε διόλου, παντοῦ μεγάλη ἡσυχία, ἡ φοβερὴ ἐκείνη νέκρα ποῦ σ' ἀγκαλιάζει ὅταν νυχτωθῇς περπατῶντας μέσα σὲ λόγγο. Τὰ βήματά μου ἄφηναν φόφο βαρὺ ποῦ ἀντηχοῦσε βαθειὰ μονότονα στ' αὐτιά μου, ποῦ καὶ ποῦ μονάχα κανένα ξαφνικὸ φτερούγισμα ἐτάραζε τὴν ἡσυχία, φτερούγισμα πουλιοῦ ποῦ γύρευε καλλίτερο κλαρὶ νὰ φωλιάσῃ.

Ἤμουν κατακομμένος πεζοπορεῦσα ἐδῶ καὶ ἕξη ὧραις, καὶ τὸ χωρτιὸ ἦταν μακρυὰ ἀκόμη δυὸ ὡς δυὸ μισῆ Δὲν ἐμέτρησα καλὰ τὴ δύναμί μου καὶ τὴν ἀπόσταση, ἐσθανόμην ὅτι δὲν θὰ μποροῦσα νὰ τραβήξω μπρός, εἶχα νυχτωθῆ καὶ θ' ἀναγκαζόμουν νὰ πλαγιάσω μέσα στὸ λόγγο σὲ καμμιὰ ρίζα δένδρου. Ἐτράβηξα τὴ τσάντα μου μπροστά, τὴν ἄνοιξα καὶ εἶδα ὅτι ἦταν ἀκόμα μέσα ἕνα κομμάτι μαῦρο ξερὸ κριθαρένιο ψωμὶ καὶ δυὸ τρεῖς ψημμένες πατάτες· τὸ φλασκί μου εἶχε λίγο κρασὶ ἀκόμα, μποροῦσα κρανίζοντας αὐτὰ νὰ κοιμηθῶ ἐκεῖ σὲ κανένα μέρος. Περπάτησα ἀκόμα λίγο καὶ εἶδα ξάφνου πῶς ἀριστερὰ ἔβγαινε ἀπ' τὸ λόγγο ἕνα μονοπάτι, ἐσκέφθηκα πῶς τὸ μονοπάτι αὐτὸ μποροῦσε νὰ μ' ἔβγαζε σὲ κανένα καλυβόσπητο. σὲ καμμιὰ δραγατσῶνα 'κεῖ κοντά, πήδηξα τὸ χαντάκι τοῦ δρόμου καὶ σὲ λίγο ἤμουν μέσ' στὰ δένδρα. Εἶχε νυχτώσει πειὰ καλὰ καὶ στὸ πηχτὸ σκοτάδι μόλις ἔβλεπα μπροστά μου τὸ μονοπάτι. περπατοῦσα δυνατά. ἡ ἐλπίδα πῶς θἄβρισκα μέρος νὰ πλαγιάσω μοῦ ἔδιδε δύναμι. μὰ σὲ λίγο κατάλαβα νὰ μὲ πιάνει κἄτι σὰν καρδιοκτύπι, σὰν κρυφὸ φόβος, τὸ μονοπάτι ἤταν ἀτέλειωτο μὰ ἐκεῖ ἔξαφνα στάθηκα, τὸ μονοπάτι ἔστριβε σὲ μέρος γυρτὸ πολὺ γυρτὸ σὰ σὲ ξεχείλωμα βαθειᾶς ρεματαριᾶς. ἔσκυψα. προσπάθησα νὰ διακρίνω κάτου, μὰ τίποτα δὲν ἔβλεπα, σκοτάδι παντοῦ, μόνο ἕνα σιγαλὸ σιγαλὸ μουρμουριτὸ ἔφτανε στ' αὐτιά μου, σὰ μουρμούρισμα νεροῦ ποῦ κυλάει ἀγαλὶ ἀγαλία πάνω σὲ χορταριασμένο χῶμα καὶ σὲ γαλίκια σκεπασμένα ἀπὸ σάπια φύλλα. Εἶχα ἀπελπισθῆ, νὰ γυρίσω πίσω μοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀκολουθήσω τὸ μονοπάτι κυλῶντας μέσ' τὴ ρεματαριὰ φοβόμοονα, ἔπρεπε θέλοντας μὴ θέλοντας νὰ πλαγιάσω 'κεῖ πέρα. Ἔφχνα γύρω μου, γιὰ κανένα χορταριασμένο μέρος μαλακὸ ἀναδεύοντας, ἐσήκωσα τὸ κεφάλι καὶ εἶδα ἕνα τρεμόθαμπο κόκκινο φῶς νὰ ἐξπιστέται μέσ' ἀπ' τὰ κλαριὰ καὶ τὰ φύλλα τῶν δένδρων· τοῦτο ἦτα ἴσα πάνου' του καὶ σὲ λίγο βρέθηκα ἀπ' ἔξω ἀπὸ ἕνα ρημοκλῆσι. Χώθηκα μέσα, ἔγειρα ἀγαλὶ ἀγαλία μ' ἕνα ἄγνωστο σεβασμὸ στοῦ ρημοκλησιοῦ τὸν τοῖχο καὶ ροκανίζοντας τὸ κριθαρόψωμο ἔκλεισα τὰ μάτια μου. Ἡ κανδύλα σὲ λίγο ἄρχισε νὰ τσιτσιρίζῃ καὶ δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ ἔσβυσε πριζοριζοντας. Σκοτάδι χεροπιαστὸ γεμάτο ἀπὸ μυστήριο χύθηκε παντοῦ. Ἐκεῖ ποὔκλειανα ἀποκαρωμένος τὰ μάτια μου, μοῦ φάνηκε πῶς ἄκουσα πατήματα ἔξω, ἔγειρα στὰ γόνατα καὶ στύλωσα τ' αὐτιά μου· ἦταν πατήματα, τὸ χαλικόχωμα ἔτριζε, ἄνθρωποι σύγουρα ζύγωναν στὸ ρημοκλῆσι. Τὰ βήματα στάθηκαν καὶ μοῦ φάνηκε πῶς βρόντιζαν ἅρματα, βαρὺ πράμμα ἀκούμπησε στὸν τοῖχο, νόμισα πῶς ἄκουσα τὸν ἦχο ποῦ ἀφήνει ἡ κάνα τοῦ τουφεκιοῦ ὅταν τὸ ρίχνει κανεὶς ἀγαλία σ' ἀγκωνάρι τοίχου. Σύρθηκα ἀγαλὶ ἀγαλία στὴ γωνία καὶ κρύφτηκα πίσω ἀπ' τὸ παλιοτράπεζο τοῦ πάγκου. Χωρὶς νὰ θέλω ἄρχισα νὰ φοβοῦμαι, εἶδα δυὸ σκιὲς νὰ φανοῦν στὴ χαμηλὴ πόρτα τοῦ ρημοκλησιοῦ, πλάϊ πλάϊ, ἡ μιὰ στὴν ἄλλη. σὰν νἄχαν περασμένα τὰ χέργια τους στὴ μέση, καμμιὰ ὁμιλία, κανένα ψιθύρισμα δὲν ἄκουσα, βουβὲς προχώρησαν στὸ βάθος κι' ἐστάθηκαν σιμὰ στὸ ἅγιο βῆμα, μοῦ φάνηκε πῶς χαμήλωσαν, πῶς γονάτισαν κ' ἦ δυό ...

Φωνὴ θειλὴ τότε, φωνὴ γλυκειά, ἔσχισε τὴν ἱερά, τὴ νεκρικὴ φωνὴ τοῦ ρημοκλησιοῦ, φωνὴ γυναικεία τρεμουλιαστή, γεμάτη συγκίνησι ...

— Ἐδῶ στὸ ἅγιο βῆμα ἐπάνω — ἔλεγε ἡ γυναικεία κείνη φωνὴ — στὴς ἐκκλησιᾶς τὸν ἱερὸ τὸν ζῆκιο, ἐμπρὸς στὴν Παναγιὰ σ' ὁρκίζομαι πῶς σ' ἀγαπάω Νώτη μου ... Ἐσὺ θὰ εἶς' ὁ ἄνδρας μου, γιὰ σένα στέλνω Νώτη μου στὴς προσευχαῖς μου ἀπάνω χίλιαις εὐχαῖς στὴν Παναγιὰ ὅπου ἐδῶ κρυφὰ θ' ἀκούῃ αὐτὸν τὸν ὅρκο μου τὸν μόνο, τὸν παντοτεινό . .

Νεκρικὴ σιγὴ ἐπέκεασε τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια, ἐκράτησα τὴν ἀναπνοή μου, μιὰ ἄλλου εἴδους συγκίνησι ἔτρεχε σ' ὅλο μου τὸ σῶμα.

Φωνὴ γερὴ, ἀνδρικὴ ἀκούστηκε τότε, χαμηλὴ χαμηλὴ σὰν νὰ φοβότανε μὴ τὴν συνεπάρῃ ὁ ἦχος καὶ πέρα ἀπ' τὸ ρημοκλῆσι.

— Νὰ σ' ὁρκιστῶ στὴν Παναγιά, ψιθύριζε, ἐδῶ στὸ ἅγιο βῆμα γιὰ στὴν ἀγάπη ποῦ βαθειὰ ἐδῶ στὰ στήθια κρύβω . Κίτζα μου... Καὶ ἡ φωνὴ ἐκείνη ἔτρεμε, ὁ Νώτης σ' ἀγαπάει τ' ὁρκίζεται στὴν πίστι του δῶ ... στὸ σταυρὸ ἀπάνω ...

Σιγανὸς θόρυβος ἀναπνοῆς γοργῆς γοργῆς ἐσκέπασε τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια. μοῦ φάνηκε πῶς ἔβλεπα τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον νὰ ἀκουμπᾷ τὰ χείλια στὰ μαλλιὰ τῆς ἀγαπημένης του, νὰ τὸν καΐῃ ἡ ἀναπνοή της καὶ νὰ αἰσθάνεται τὰ χέρια της νὰ σφίγγῃ τὸ κορμί του. Δυὸ βαθειὰ φιλήματα ἀκούστηκαν γοργὰ γοργὰ πάνω ἀπ' τ' ἅγιο βῆμα ... καὶ εἶδα τὶς δυὸ ἐκείνες σκιὲς νὰ μεγαλώνουν, νὰ κινοῦνται. νὰ πλησιάζουν τὴ πόρτα ... ἄκουσα τὸ τρίξιμο τῶν χαλκιῶν γερὸ γερό, ἔπειτα ἀσθενικό, ἀκόμα πειὸ ἀσθενικώτερο καὶ τίποτε πλέον, τὸ ρημοκλῆσι καὶ τὰ γύρω ἔμειναν ὅλα σὰν καὶ πρῶτα βουβά...

Τότες μόνο θυμήθηκα τὴ παλιὰ συνήθεια ποῦνε σ' ὅλο τὰ φηλὰ χωργιὰ τῆς Ρούμελης. πῶς ἡ ἀγάπες ποῦ πάνουν οἱ πιστικοὶ μὲ τὴς βλαχοποῦλες νὰ δένωνται μὲ βαρὺ ὅρκο ἀπάνω στὸ σταυρό. Σὲ ὅλα τὰ ρημοκλήσια ποῦνε σπαρμένα δῶθε κεῖθε στοὺς λόγγους καὶ στὰ πλάγια τῶν βουνῶν, μέσα στὸ ἱερὸ, πάνω στὴν ἁγία Τράπεζα βλέπει ὁ διαβάτης ἕνα μεγάλο σκαλισμένο σταυρὸ, ἐκεῖ ἀκουμπᾷν τὰ χέργια οἱ πιστικοί, ἐκεῖ πέρνουν τὸν ἀπάτητο ὅρκο ἢ βλαχοποῦλες.

Τὴν ἄλλη μέρα στὸ σκάσιμο τοῦ ἥλιου ἔφθανα στὸ χωργιό, τριγύρω στὸ μεγάλο πηγάδι ἦταν μαζευμένες πολλὲς βλαχοποῦλες καὶ γέμιζαν καρδάρες καὶ βουτσιὰ νερό· μιὰ φωνὴ μ' ἔκανε νὰ σταθῶ. Κοντὴ, ζωηρὴ, ὁλόξανθη, μὲ κατακόκκινα μάγουλα, ὁλόχαρη κι' εὔθυμη μιὰ βλαχοποῦλα ἐπείραζε γελῶντας δυὸ τρεῖς ἄλλαις ποῦ τοὺς γλυστρησε ὁ κουβᾶς γεμάτος καὶ χύθηκε πάλι στὸ πηγάδι. Ἔγνωρισα τὴ φωνή· ἦταν ἐκείνη ποῦ εἶχα ἀκούσει τὴ νύχτα στὸ ρημοκλῆσι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΣΠΡΕΑΣ

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Καὶ ὁ τύπος δὲ ἐκεῖνος τοῦ νεαροῦ ἀρχισυντάκτου μιᾶς τῶν τριῶν ἐφημερίδων, ὁ ὁποῖος παρῃτήθη τῆς δημοσιογραφίας διὰ ν' ἀνοίξῃ ἀποθήκην Κυπριακῶν οἴνων, δὲν εἶναι εὔκολον. νὰ εὑρεθῇ ἄλλοῦ. Συμπαθέστατος ὅμως αὐτός, δημοτικώτατος, προελείανε τὸ ἐμπόριον διὰ τῆς δημοσιογραφίας καὶ ἔγραφε καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας κοινωνικὰ διὰ νὰ ἐξασφαλίζῃ πελάτας τῆς μελλούσης ἀποθήκης του.

Ἀλλὰ τὸ τελειότερον εἶδος δημοσιογραφικοῦ τύπου εἶναι ὁ περιπατητικὸς ἐκεῖνος γέρων, ὁ γυρίζων μὲ τὸ αὐτὸ πάντοτε φόρεμα χειμῶνος καὶ θέρους καὶ τὰ μαῦρα του γυαλιὰ ἀπὸ γραφείου εἰς γραφεῖον μὲ μίαν δέσμην ἐφημερίδων εἰς τὴν χεῖρα καὶ ἐν οἰκτρὸν ἀποτσίγαρον εἰς τὸ στόμα. Σπεύδει πρῶτος πάντοτε εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον πάντοτε λαμβάνει γράμμα καὶ ἂν ἀπὸ τὸ Τιμβοκτοῦ ἔρχεται καὶ φεύγει πάντοτε μὲ διαφόρους φακέλλους, εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνονται ἐπιστολαὶ ἀπὸ τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ κόσμου, διότι ὁ γέρων ἐκεῖνος διατελεῖ εἰς ἀλληλογραφίαν μὲ ἐπίσημα πρόσωπα.

Ὁπωσδήποτε ὁ ἑλληνικὸς τύπος τῆς Αἰγύπτου περιλαμβάνει καλάμους ἰσχυροὺς καὶ ἄνδρας διακεκριμένους· οἱ ἄλλοι ὅσον καὶ ἂν ταπώνωσι τὰ κράτη δίκην φιάλης καμπανίτου, ἢ ὅσον καὶ ἂν γράφουν περὶ τῶν σχεδίων τῆς Ἀγγλίας ἐν σχέσει πρὸς τὴν παραγωγὴν ἀγγινάρων, δὲν ἀρκοῦν νὰ ἀμαυρώσουν τὸ ἔργον τῆς ἑλληνικῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δημοσιογραφίας.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Ἡ χώρα, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐξεκίνησεν ἄλλοτε ὁ πρῶτος τῶν γραμμάτων πλανόδιος ἔμπορος—πόσον φρικτὰ ἐξεδικήθη ὡς τώρα ἡ Ἑλλὰς τὴν Αἴγυπτον διὰ τὴν προαιωνίαν ἐκείνην τοῦ λογίου νέου ἐκδρομήν! -- δὲν εὑρίσκεται ὑπὸ ἔποψιν ἐπιστημονικὴν εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν περιωπήν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται ὑπὸ ἄλλας διαφόρους ἐπόψεις. Οἱ ἱεροσπουδασταὶ τοῦ θρησκευτικοῦ Σεμιναρίου ἐν Καΐρῳ κάθηνται ἀκόμη εἰς τὰ γόνατα κατὰ τὴν ὥραν τῆς διδασκαλίας, οἱ φοιτηταὶ δὲ τῆς ἰατρικῆς Σχολῆς ἐν τῇ πρωτευούσῃ συζητοῦν καθήμενοι σταυροποδηεὶ μὲ ὅλην τὴν σοβαρότητα ἀκαδημαϊκοῦ πολίτου εἰς τὸ ἄκρον τοῦ πεζοδρομίου, τὰ σοβαρὰ τῆς ἐπιστήμης των θέματα.

Οἱ ξένοι ὅμως ἐν τῇ χώρᾳ ἐπιστήμονες καὶ ἰδίως οἱ Ἕλληνες, σπουδάσαντες εἰς τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον ἢ εὐρωπαϊκὰ τοιαῦτα. ἀποτελοῦσιν ἐπιστημονικὸν κόσμον ἄρτιον, ὅστις ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἐπισημότητας δυσευρέτους ἀλλαχοῦ. Δυστυχῶς ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἐπικράτησις τῆς ὕλης εἶναι καταφανὴς καὶ ὅπου ἡ Ἐπιστήμη καὶ τὰ γράμματα τίθενται ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ δὲν εἶνε πεδίον κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐπίδοσιν τῆς ἐπιστήμης, καὶ οἱ δεινώτεροι αὐτῆς ἔργαται ἀναγκάζονται νὰ ἐργάζονται ὑπὸ τὸ ἄχθος ποιᾶς τινος ἀπογοητεύσεως καὶ μόνον ὑπὸ τοῦ θείου των ζήλου διαπνεόμενοι. Εἰς ἀντισήκωμα ὅμως ἐπέρχεται εὐτυχῶς ἡ πρὸς τὸν ἡμέτερον ἐπιστημονικὸν κόσμον ἐκτίμησις τῶν ξένων ἐπιστημόνων τῆς ὁποίας τρανώτατα δείγματα ἔλαβον μέχρι τοῦδε οἱ ἐν Αἰγύπτῳ φιλότιμοι Ἕλληνες ἐπιστήμονες.

* * *

Μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν οἵτινες ἀνεδείχθησαν δι' ἐξόχου ἐπιστημονικῆς ἐργασίας εἰς ἓν ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα σημεῖα τῆς ἐπιστήμης εἶναι ὁ ἰατρὸς Γ. Ζαγκαρόλας. Ὁ ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνισμὸς ὀφείλει πάμπολλα εἰς τὸν δεινὸν ἐπιστήμονα ὅστις ἀφιέρωσε τὴν ζωήν του καὶ τὸ εὐρύ του πνεῦμα εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἰδιαιτέρως τὴν πατρίδα του

Ὁ κ. Ζαγκαρόλας. νεώτατος ἀκόμη ὅταν τὸ πρῶτον ἤρχισε σταδιόν του εὑρέθη πρὸ τῆς ἀπαισιας χολέρας τοῦ 1860 ἡ ὁποία κοριολεκτικῶς ἠρήμωσε τὴν Αἴγυπτον. Ὁ φόβος τῆς ἐπιδημίας ἐφυγάδευσε τότε ἐκ τῆς χώρας ἐκείνης ὅλους τοὺς ἐπιστήμονας καὶ ὁ θάνατος ἠραίωσε καὶ ἠρήμωσε τὰς τάξεις τῶν κατοίκων. μόνον δὲ ὁ Ζαγκαρόλας ἀπέμεινεν ἄφοβος διαμφισβητῶν πρὸς τὸν θάνατον τὰ θυματά του. Ἡ τόλμη του ἐκείνη καὶ ἡ ἐπιτυχὴς του ἰατρικὴ δρᾶσις. τοῦ ἐξησφάλισαν τότε τὴν πρώτην περίοδον τοῦ σταδίου του διαρκῆς δ' ἔκτοτε ἐργασία κατέστησεν αὐτὸν ἕνα τῶν ἐξοχωτέρων συγχρόνων ἐπιστημόνων Περὶ τοῦ κ. Ζαγκαρόλα ὁ δόκτωρ Πότση ὁ διάσημος ἰταλὸς ἰατρὸς ἀπροκαλύπτως εἶπεν ὅτι εἶναι "ὁ πρῶτος τῶν χειρουργῶν τῆς Ἀνατολῆς„, τὴν ἐντύπωσιν δὲ αὐτὴν ἐστήριξεν ἐπὶ τῆς εὐρυτάτης ἐπιστημονικῆς ἐργασίας του ἥτις σπουδαίως διεφώτισεν ἕως τώρα δύσλυτα ἐπιστημονικὰ ζητήματα ἐπὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐπιπολαζουσῶν ἀσθενειῶν.

Ὡς ἄνθρωπος ὁ δόκτωρ Ζαγκαρόλλας εἶναι εἷς τῶν χαριεστέρων καὶ εὐφυεστέρων ἀνδρῶν τῆς Ἀλεξανδρινῆς κοινωνίας. Μὲ τὴν εὐγένειαν τῆς καταγωγῆς διακεχυμένην ἐπὶ τῆς μορφῆς καὶ τὴν ἀγαθότητα καὶ εὐφυΐαν ἀντανακλῶσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, λατρεύεται ἀπὸ τοὺς θαυμαστάς του καὶ ἐμπνέει ἄπειρον θάρρος εἰς τοὺς ἀσθενεῖς.

Πλεῖστα ἀνέκδοτα κυκλοφοροῦν περὶ τοῦ κ. Ζαγκαρόλλα ἀναδεικνύοντα τὴν σπινθηρίζουσαν εὐφυΐαν του.

Διηγοῦνται ὅτι κάποτε προσεκλήθη εἰς τοκετόν, καθ' ὃν ἡ ἐπίτοκος, μία τῶν κυριῶν τῆς ἀνωτέρας Ἀλεξανδρινῆς κοινωνίας, ἐφώναζε πλειότερον ἀπὸ ὅσον ἔσως ἦτο ἀνάγκη. Ὁ Ζαγκαρόλλας ἤρχισε νὰ γίνεται νευρικός.

— Ἄχ, γιατρέ μου, νὰ ἦταν τοὐλάχιστον ἀγοράκι, εἶπε μεταξὺ δύο ἀγρίων κραυγῶν ἡ ἐπίτοκος.

— Ἂν ἐντὸς ὀλίγου οἱ πόνοι σας ἐλαττωθοῦν καὶ ἑπομένως δὲν ἔχετε ἀνάγκην νὰ φωνάζετε τόσον, θὰ εἴπῃ ὅτι θὰ ἔχωμεν ἀγοράκι·

Οἱ πόνοι ἐννοεῖται ἐξηκολούθησαν ἐντονώτεροι, ἀλλ' ἡ κυρία ἐνόμισεν ὅτι πραγματικῶς ἠλαττώθησαν καὶ ἐσώπησε. Μετ' ὀλίγον ὅμως ἐγεννήθη εὐτραφέστατον ... κοριτσάκι, καὶ διὰ τὴν ἀπάτην αὐτὴν τῆς ἐπιστήμης ἡ λεχὼ ἔσπευσε νὰ διαμαρτυρηθῇ.

Κυρία μου, εἶπεν ὁ ἰατρός, ἡ περίπτωσις αὐτὴ εἶναι σπανία εἰς τὴν ἐπιστήμην. Θὰ τὴν στείλω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Παρισίων.

Καὶ ἡ κυρία ἔμεινεν εὐχαριστημένη.

* * *

Εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ κ. Ζαγκαρόλλα ἐπιστήμονες διακεκριμένοι οἱ κ. κ. Καρτούλης καὶ Ζαχαριάδης καὶ οἱ νεώτεροι, οἱ κ. κ. Σοφιανόπουλος καὶ Γνευτός, συμπληροῦσι τὸν ἀνώτερον ἰατρικὸν τῆς Ἀλεξανδρείας κόσμον. Τὸν κ. Καρτούλην διέκρινεν ἕως τώρα ἔξοχος ἐπιστημονικὴ ἐργασία καὶ τὴν ψήμην του ἐστερέωσε πολυετὴς εὐεργετικωτάτη δρᾶσις εἰς εὐρύτατον κύκλον Ὁ κ. Καρτούλης, νέος ἀκόμη καὶ φιλόπονος, προπαρασκευάζει δι' ἑαυτὸν μέλλον ἐπιστημονικὸν ἐπίζηλον καὶ διὰ τὴν ἑλληνικὴν τῆς Ἀλεξανδρείας κοινότητα πολύτιμον καύχημα

Ὁ κ Ζαχαριάδης ὁ ρυθκίνδυνος ἰατρός, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα λοιμακαθαρτήρια τοῦ Τὸρ ἀγωνίζεται μέτωπον μὲ μέτωπον πρὸς τὴν χολέραν, θεωρεῖται, καὶ δικαίως. εἷς τῶν ἀρίστων τῆς Αἰγύπτου ἐπιστημόνων. Εἰς τ' ἀφορῶντα τὴν φοβερὰν ἐπιδημίαν ὁ ἰατρὸς Ζαχαριάδης ἔγραψε πλέον εἰδικώτατος. ἡ κυβέρνησις δὲ τοῦ Κεδίβου, ἡ ὁποία ἀπόλυτον ἔχει εἰς αὐτὸν πεποίθησιν, οὐδεμίαν παραλείπει εὐκαιρίαν νὰ τῷ ἐπιδείξῃ τὴν εὔνοιάν της.

Οἱ δύο νεώτεροι, ὁ κ. Σοφιανόπουλος καὶ ὁ κ Γνευτός. μὲ ἅλματα ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν περιωπήν, τῆς ὁποίας εἶναι ἄξιοι. Τοῦ πρώτου ἡ κλινικὴ ὁμοιάζει κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, εἰς τὴν ὁποίαν προσέρχονται ἀθρόοι οἱ πάσχοντες πᾶσαν νόσον καὶ μαλακίαν. Τὸν δεύτερον ἐξῆρεν σπουδαία ἐπιστημονικὴ ἀνακάλυψις τοῦ μικροβίου τοῦ χολώδους πυρετοῦ. Ἡ νόσος αὐτή, ἡ ὁποία ἐπὶ δύο περίπου μῆνας κατ' ἔτος ἀποστέλλει εἰς τὸν Ἅδην τοὺς εὐρωστοτέρους καὶ ὑγιεστέρους νέους τῆς Ἀλεξανδρείας, ὑπάρχει ἤδη ἐλπὶς νὰ καταπολεμηθῇ. Ὁ κ. Γνευτὸς μετὰ μακρὰν ἔρευναν ἀνεκάλυψε τὸ μικρόβιον τῆς νόσου καὶ τὸ ἀποστέλεσμα τῆς ἀνακαλύψεώς του ὑποβληθὲν εἰς ξένους ἐπιστήμονας, προσεπόρισεν εἰς τὸν κ. Γνευτὸν θερμὰ καὶ τιμαλφῆ συγχαρητήρια.

* * *

Πολυαριθμότεροι εἶναι οἱ δικηγόροι ἐν Αἰγύπτῳ. Οἱ κ. κ. Μπουφίδης. Λυμπρίτης. Καμπᾶς, Λάζαρης, Παπαπάνος, Ρούσσος, φέρονται εἰς τὴν πρώτην γραμμήν. Ἡ εἰς τὰ μικτὰ δικαστήρια παράστασίς των ἐξασφαλίζει διὰ τὴν ὁμογενῆ παροικίαν τῆς Αἰγύπτου πολλὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, τῆς ὁποίας καὶ ἰδιαιτέρως ἀπολαύουσιν οἱ ἡμέτεροι ἐπιστήμονες μεταξὺ τῶν ξένων. Εὐτυχῶς ἡ σύστασις Κακουργιοδικείου ἐν Αἰγύ-

πτῳ παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδειχθῶσι καὶ δυνατοὶ ποινικολόγοι καὶ εὐφραδεῖς ῥήτορες, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἦτο δύσκολον πρὶν εἰς τὸ στενὸν καὶ πεζότερον τοῦ πρωτοδικείου καὶ τοῦ πλημμελειοδικείου πεδίον. Μεταξὺ τῶν δικηγόρων τοὺς ὁποίους ἀνεφέραμεν, οἱ κ. κ. Λυμπρίτης καὶ Μπουφίδης, ἀρχαιότεροι, ἀπολαύουσι ψήμης νομομαθῶν διακεκριμένων· οἱ ἄλλοι, οἱ νεώτεροι, ὁ κ. Καμπᾶς, ὁ χαριτωμένος ποιητὴς τῶν "Στίχων„, ὁ κ. Λάζαρης, ὁ πολεμικώτατος κ. Παπαπάνος καὶ ὁ κ. Ροῦσος, εἰς τὰς ἀρχὰς ἀκόμη τοῦ σταδίου των, ἐξησφάλισαν ὑπὲρ ἑαυτῶν φιλοτίμους καὶ ἐπιτυχεῖς ἐπιστημονικὰς ἀπαρχάς.

***

Τὴν ἑλληνικὴν δικαιοσύνην εἰς τὰ Μικτὰ Δικαστήρια ἀντιπροσωπεύουσι τρεῖς δικασταί, οἱ κ. κ. Ἀντωνιάδης, Διομήδης καὶ Πάγκαλος καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ δικηγορικοῦ σώματος κ. Σωκόλης. Τοὺς ἀνωτέρους τούτους δικαστικοὺς λειτουργοὺς περιβάλλει ὁ ἐν Αἰγύπτῳ διεθνὴς νομικὸς κόσμος δι' ἰδιαιτέρας ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης, πραγματικῶς δὲ τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν ἐν τῇ χώρᾳ γόητρον εἰς τὸν κλάδον αὐτὸν διατελεῖ ἐμπεπιστευμένον εἰς χεῖρας ἀσφαλεῖς καὶ τιμίας.

Οἱ τρεῖς δικασταὶ καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ δικηγορικοῦ σώματος καὶ μεταξὺ τῶν συναδέλφων των κατέχουσι διακεκριμένην θέσιν, ἐν τῷ προσώπῳ δ' αὐτῶν εὑρίσκουσιν ἱκανοὺς καὶ εἰλικρινεῖς ὑπερασπιστὰς καὶ προστάτας τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν συμφέροντα.

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΝ

Ἡ ἱστορία τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου εἶναι ἱστορία αὐτοῦ τοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ Ἑλληνισμοῦ. Οἱ πρῶτοι ἀναφερόμενοι ἐν τῇ χώρᾳ ἄποικοι ἀπὸ τοῦ 1766 ὑπῆρξαν ἔμποροι αὐτοὶ δὲ εἶναι οἱ πρῶτοι θεμελιωταὶ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνικοῦ γοήτρου καὶ οἱ κυριώτεροι μοχλοὶ τῆς ἐν τῇ χώρᾳ ἐκπολιτιστικῆς δράσεως.

Οἱ ἀποικήσαντες κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους Ἕλληνες ἀνήρχοντο εἰς τρισχιλίους μόνον μέχρι τοῦ 1817. Ἐκ τῶν τρισχιλίων αὐτῶν οἱ πρῶτοι κατελθόντες κατὰ τὸ 1766 διεσπάρησαν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον δὲ στερηθέντες συγκοινωνίας πρὸς ἀλλήλους ἀωφμοιώθησαν πρὸς τὸ ἰθαγενὲς στοιχεῖον καὶ οὐκ ὀλίγοι δυστυχῶς καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ἐθνικότητά των ἐλησμόνησαν, μόνον δὲ ἡ θρησκεία τοὺς διετήρησεν συνδεδεμένους πρὸς τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν καταγωγήν.

Οἱ Ἕλληνες τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τοῦ 1817 μέχρι τοῦ 1850 ηὐξήθησαν εἰς 8000 ἀπὸ τοῦ 1850 ὅμως ὁ ἀριθμὸς των ἐπολλαπλασιάσθη. Ἡ φιλόξενος βασιλεία τοῦ μεγαλεπηβόλου Ἰσμαὴλ εἵλκυσεν οὐκ ὀλίγους εἰς τὴν Αἴγυπτον σήμερον δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν καθ' ὅλην τὴν χώραν Ἑλλήνων ὑπερβαίνει τὰς 85 χιλιάδας ὧν εἰκοσακισχίλιοι εἶναι οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ οἰκοῦντες.

Μεταξὺ τῶν πρώτων οἰκιστῶν τῆς Αἰγύπτου ἦσαν οἱ ἀδελφοὶ Τοσσίτσαι, Ἰωάννης δ' Ἀναστάση, Ἰδ. Βιτώρης, Τσιγαδᾶς, Ἀδελφοὶ Ἀμπέτ, Μινῶτος, Κάσδαγλης, νεώτεροι δὲ οἱ Κ. Μηχαηλίδης, Αὐγ. Συνοδινός, Β. Βενεδούτσης, Γ. Σεβαστόπουλος, Δρανὲτ πασσᾶς, Α. Ἀβέρωφ, Γ. Ἀδίπ, Σοφ. Κωνσταντινίδης, Ἀπ. Πρίγκος, Π. Καβάφης, Θ. Ράλλης, Ζερβουδάκης, Ι. Ἀντωνιάδης, Κ. Κλέσσης, Κ. Γῶγος καὶ Γ. Τσοῦρος.

Οὗτοι ἀπετέλεσαν τὸ θεμέλιον τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνικῆς ἐργατικῆς κυψέλης εἰς τὴν ὁποίαν ἀναμφισβητήτως ὀφείλει ἡ χώρα τῶν Κεδιβῶν τὸ πλεῖστον τῆς σημερινῆς της ἀκμῆς.

***

Ἀκόμη καὶ σήμερον μεθ' ὅλην τὴν καταδρομὴν τῶν περιστάσεων καὶ τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὸν ἀκατάβλητον συναγωνισμὸν τῶν Ἀγγλικῶν κεφαλαίων οἱ μεγάλοι ἐμπορικοὶ οἶκοι τῆς Ἀλεξανδρείας συγκεντρώνουσι τὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας.

Ἡ ἀγορὰ τοῦ Μινέτ-ἐλ-Μπάσσαλ, τὸ κέντρον τῶν ἐπὶ τοῦ βάμβακος ἐμπορικῶν ἐργασιῶν, εἰς ξένον πρώτην φορὰν ἐπισκεπτόμενον τὸ Μινὲτ-ἐλ-Μπάσσαλ, ἠμπορεῖ νὰ φανῇ ἀγορὰ ἑλληνική· τόσαι εἶναι πολυπληθεῖς αἱ ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἐπὶ τῶν γραφείων.

Οἱ μεγαλείτεροι σήμερον ἐν Αἰγύπτῳ ἐμπορικοὶ οἶκοι εἶναι οἱ οἶκοι τοῦ κ. Ἐμ. Μπενάκη, τοῦ κ. Ἀλ. Ράλλη, τοῦ κ. Σαλβέγου, τῶν ἀδελφῶν Μιχαηλιδῶν, τῶν ἀδελφῶν Ζερβουδάκη. Εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν συγκεντροῦται σήμερον τὸ ἐμπόριον τοῦ βάμβακος, τὸ μᾶλλον προσοδοφόρον καὶ πλούσιον προϊὸν τῆς Αἰγύπτου. Εἰς τὰ γραφεῖα καὶ τὰς μηχανὰς αὐτῶν καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον ἀπασχολεῖται ἡ μεγαλειτέρα μερὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ τῆς χώρας κόσμου.

***

Εἰς τὸν τραπεζιτικὸν κόσμον τρία πρόσωπα ἰδίως ἐκ τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας Ἀλεξανδρείας κατέχουσιν ἤδη ἔξοχον θέσιν, ὁ κ. Γ. Γούσιος, ὁ κ. Κ. Συναδινὸς καὶ ὁ κ. Ἰ. Πεσματζόγλου.

Τὸν κ. Γ. Γούσιον γνωρίζει τὸ Πανελλήνιον. Ἀνὴρ καθ' ὅλην τὴν ἐκδοχὴν τῆς λέξεως εὐφυής, ἐδημιούργησε μόνος διὰ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ θάρρους του τὴν θέσιν ἣν κατέχει σήμερον, θέσιν περιφανῆ διευθυντοῦ ἑνὸς τῶν μεγαλειτέρων πιστωτικῶν καταστημάτων τῆς Αἰγύπτου. Ὁ κ. Γ. Γούσιος ἐπολέμησεν εἰς τὴν Μακρυνίτσαν, ὅπου ἀπώλεσε τὸν ἕνα του ὀφθαλμόν, διέτρεξε μεγαλείτερον κίνδυνον κατὰ τὸ 1882 ὑπερασπίζων μὲ πεντήκοντα ἄνδρας τὴν Τράπεζαν καθ' ὁλοκλήρου τοῦ συρφετοῦ τῶν Ἀράβων καὶ τώρα μὲ ὅλην τὴν καταθλιπτικήν του ἐργασίαν εὑρίσκει καιρὸν νὰ ὀργανίζῃ ἑορτὰς νὰ προεδρεύῃ ποδηλατῶν καὶ ἱππέων, νὰ προκηρύσσῃ ἀγῶνας καὶ ἱπποδρομίας.

Ὁ κ. Κ. Συνοδινός, τὸ χαϊδεμένο παιδὶ τῆς Ἀλεξανδρινῆς κοινωνίας τῆς ὁποίας εἶναι κυριολεκτικῶς ὁ ἀγαθὸς δαίμων. Ἐκ τῶν «ἡγεμόνων τοῦ χρηματιστηρίου» εἶναι καὶ τύπος φιλοτέχνου, μανιώδης τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ θεάτρου λάτρης, πρόεδρος τῆς Φιλαρμονικῆς, ἀεικίνητος, προσδίδων παντοῦ τὸ βάρος καὶ τὴν ἐπισημότητα τῆς θέσεως καὶ τοῦ γοήτρου του.

Νεώτερος ὁ κ. Ἰ. Πεσματζόγλου συμπληροῖ τὴν τριάδα αὐτὴν κατὰ τρόπον ἐξόχως ὠφέλιμον. Εἰς διαρκῆ διατελῶν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἐπισκέπτεται πολλάκις τοῦ ἔτους, εἶνε ὁ ὑποκινητὴς κάθε ἐθνικῆς ἐνεργείας ἡ ὁποία νὰ μὴν ἀφορᾷ μόνον τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην Ἑλλάδα. Ἂν οἱ δύο προηγούμενοι ἐργάζονται μετὰ τόσης ἀφοσιώσεως ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Αἰγύπτου, ὁ κ. Πεσματζόγλου καταβάλλει εὐρυτέρας προσπαθείας, τῶν ὁποίων τὸ ἀποτέλεσμα δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἐκδηλωθῇ ἐπωφελέστατα καὶ ὑπὸ ἔποψιν ὑλικὴν καὶ ὑπὸ ἠθικὴν σημασίαν

***

Μετὰ τὸν βάμβακα τὸ ἐμπόριον τοῦ καπνοῦ εἶναι τὸ ἐπικρατέστερον ἐν Αἰγύπτῳ. Μεγάλοι Ἑλληνικοὶ ἐμπορικοὶ οἶκοι δὲν εἶναι ὀλίγοι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἰδίως ὅμως τρεῖς συγκεντροῦσι τὸ μεγαλείτερον τοῦ ἐμπορίου μέρος, οἱ κ. κ. Σωμεωνίδης καὶ Παπαθανασόπουλος, Τριανταφυλλίδης καὶ Πρωτόπαπας. Ὁ καπνὸς των ἀποστέλλεται εἰς τὰ μεγαλείτερα εὐρωπαϊκὰ κέντρα, ὁ χρυσὸς δὲ τὸν ὁποῖον ἀποφέρει εἰσέρχεται ἤδη καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν σύμβασιν περὶ καπνοῦ.

Οἱ μεγαλέμποροι οὗτοι πρόθυμοι εἰς πᾶσαν ἐθνικὴν ἀνάγκην, προσεφέρθησαν πάντοτε εὐγενῶς ὁσάκις ἡ συνδρομὴ των ἐζητήθη, εἰς δὲ μεταξὺ αὐτῶν ὁ κ. Ἀναστ. Τριανταφυλλίδης ἀναγράφεται ἤδη εἰς ὅλας τὰς στήλας τῶν εὐεργετῶν τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἑλληνικῶν σωματείων.

[Ἕπεται συνέχεια]

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΑΙΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

Φυσᾷ δυνατά.—Ἦσαν ἐλλιμένα δύο καράβια πλησίον ἀλλήλων. Ἐκ τοῦ ἑνὸς πηδᾷ ψιττακός, ὃν εἶχον οἱ ναῦται ἐντός, εἰς τὸ ἕτερον, ὅπερ ἡτοιμάζετο πρὸς ἀναχώρησιν Ὁ ψιττακὸς ἐκάθισεν ἐπί τινος παπαφίγκου ψηλὰ καὶ ἐκρύβη διὰ νὰ μὴ τὸν πάρῃ ὁ ἄνεμος. Τὸ πλοῖον ἀρμένιζεν· ὁ ἄνεμος ἐφρεσκάριζεν ὁλοέν· ὁ πλοίαρχος διατάσσει νὰ καταιβάσουν τὰ πανιὰ νὰ μὴ σπάσουν τὰ ἄρμπουρα, διότι, εἶπε, φυσᾷ δυνατά.

Ἀναβαίνει εἰς ναύτης καὶ καθὼς πιάνει νὰ καταιβάσῃ τὸ πανί, ἀκούει μέσ' 'ς τ' αὐτιά του: Φυσᾷ δυνατά; μὲ φοβισμένο ὕφος. Ὁ ναύτης ἐτρόμαξε καὶ παρατήσας κατέβη. Καὶ δεύτερος καὶ τρίτος τ' αὐτὰ ἔπαθον λέγοντε: φαντάσματα ἔχει ἐκεῖ ἐπάνω. Τέλος ἀνέρχεται ὁ ναύκληρος καὶ ἀκούσας τὸ φυσᾷ δυνατά, ἀπαντᾷ: Σκάσε διάολε, φυσᾷ, ξεφυσᾷ, ἐγὼ θὰ τὰ καταιβάσω. Διπλόνων δὲ τὸ πανὶ ἀνακαλύπτει τὸν καλόν σου τὸν ψιττακόν, ἐπιμένοντα νὰ φωνάζῃ: φυσᾷ δυνατά.